REVISTA TEOLOGICĂ

ANUL XXI. NOV.—DEC. Nr. 11—12

1931

REVISTA TEOLOGICĂ

APARE LUNAR

SUB PATRONAJUL I. P. S. MITROPOLIT NICOLAE.

ABONAMENTUL PE UN AN: 260 LEI.

REDACTOR: PROF. NICOLAE COLAN.

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA:

ACADEMIA TEOLOGICĂ, SIBIU, STRADA MITROPOLIEI 32.

ÎN ACEST NUMĂR:

Anul XXI. Nov.—Dec. 1931 Nr. 11—12.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

ABONAMENTUL: Pe un an 260 Lei. Pe o jumătate de an 130 Lei.
Pentru studenţi pe un an: 200 Lei.

SACRILEGIUL DELA SĂRĂSĂU.

Ce naşte din pisică şoareci mănâncă. Aşa glăsueşte înţelepciunea populară, izvorâtă dintr'o experienţă de veacuri.

Caşicând adevărul acesta n'ar fi fost verificat îndeajuns, el îşi primeşte consacrarea necurmat şi în zilele noastre. In ordinea biologică şi'n ordinea morală deopotrivă.

Decând papa s'a substituit chesarului, a operat cu mijloacele acestuia. Cu violenţa focului şi a sabiei. Hristos, cu mijloacele lui, lumina minţei şi bunătatea inimei, a fost înlăturat încetul cu încetul din strategia practică a bisericii catolice, iar urmaşul lui Petru nu a mai păstrat din zestrea duhovnicească a „verhovnicului" decât... sabia, semnul puterii terestre, al violenţei.

Substituindu-se chesarului, papa n'a încreştinat pe chesar, ci s'a chesarizat pe sine.

In împărăţia romană cine nu se supunea împăratului era dat morţii. In împărăţia catolică cine nu se supunea papei, era sortit aceleeaşi morţi.

Istoria împărăţiei romane este istoria răsboaielor Romei pentru cucerirea provinciilor cari aveau să sporească zestrea împăratului, şi aveau să-i potenţeze „augustul" lui orgoliu. Istoria catolicismului

este scrisă cu sabia papei şi cu inchiziţia aceluiaşi „vicar“ al lui Hristos.

Chesarul ucidea pe om pentru siguranţa împărăţiei sale, papa ardea pe rug pe schismatici pentru a-şi curăţi împărăţia de nesupuşi. O deosebire există totuşi între nobleţa chesarului şi a papei: cel dintâi ucidea mărturisind sincer, c'o face pentru rânduiala împărăţiei terestre pe care o cârmuia, sau chiar din capriciu, câtă vreme al doilea se baricada după formula „ad majorem Dei gloriam“.

Aşa s'a răspândit catolicismul: cu sabia, şi cu tunul. Căci până în veacul al douăzecilea gazele asfixiante nu erau cunoscute. Ori chiar dacă au fost nu s'au întrebuinţat în războaiele de convertire a schismaticilor la religia papei, care dacă nu-ţi mântuia, sufletul, te mântuia de viaţa trupească...

Aşa au fost cuceriţi unaţiei şi o parte din fiii neamului nostru: cu sila. Viclenia şi violenţa Vienei catolice a spart unitatea sufletească a neamului nostru de dincoace de Carpaţi. Ce făcuse Dumnezeu întru îndurarea sa, a desfăcut gândul necurat al oamenilor.

Ci ajungând în nouă rânduire de împrejurări, fiii rătăciţi ai neamului şi-au dat seama că „nu mai sunt sub lege, ci sub har“, au prins a se căi de rătăcirea lor catolicească şi a se întoarce la vatra de lumină şi căldură a Bisericii ortodoxe, care a fost pavăza nebiruită a sufletului unitar al neamului românesc în toată viaţa lui zbuciumată.

Văzând unele ca acestea sinedriul din Blaj s'a tulburat foarte şi plini de grije s'au întrebat atunci canonicii: Ce ne vom face, căci ne fuge norodul? Bucow, cu tunurile misionare, a murit; a murit şi împăratul dela Viena, protectorul nostru. Sabia ne-a scăpat din mână. Ne rămâne însă diplomaţia Vaticanului. Să ne punem sub pavăza ei, care uzând de curtoazia dusă uneori până la laşitate a politicianilor noştri ne va creia legi speciale de apărare, ne va legifera privilegiile moştenite. Cu ajutorul lor vom păstra poporul, împotriva... constituţiei chiar,

care asigură libertatea conştiinţei cetăţenilor României mari.

Şi canonicii n'au greşit în socoteala lor. Dovadă legea pentru regimul cultelor, care prejudiţiază libertatea de conştiinţă a cetăţenilor, nerecunoscând că averea unei biserici este un mijloc menit să servească credinţa şi nu credinţa este în funcţie de avere. Legea e făcută cu tâlc: ea vrea să oprească reîntoarcerea la ortodoxie a fiilor neamului nostru, pe cari străini cu alte idealuri decât cele româneşti i-au scos prin momeli şi silă din staulul ocrotitor al Bisericii strămoşeşti. Aceluiaş scop îi slujeşte în mare parte şi concordatul încheiat de statul român cu Vaticanul. El consfinţeşte privilegiile moştenite de catolicism dela stăpânirile străine din trecut, în dauna Bisericii ortodoxe lăsată să „domineze" doar prin sărăcie şi jertfă.

Oricât de mari au fost însă bolovanii puşi de statul român, prin legi speciale, în calea reîntregării religioase a neamului românesc, această reintegrare îşi urmează cursul său firesc.

Intoarcerea fraţilor noştri „uniţi" la sinul Bisericii dreptmăritoare a neamului departe de a se fi oprit — se înteţeşte. Sate întregi din toate regiunile Ardealului rup peceţile, lepădându-se de legea papistaşe şi reîntrând în marea obşte a celor peste treisprezece milioane de Români închinători ai Bisericii pravoslavnice. Pentru care pricină micile sinedrii „capitulare" din diferitele gherle ale unaţiei au intrat în zodia desnădejdii. Cu grijile şi cu faptele lor. Iar, desnădejdea nu arareori duce la fapte de violenţă. In această privinţă pasiunea desnădejdei este soră bună cu trufia, cu orgoliul fără frâu: Nici una nu neglijează violenţa, cruzimea, în urmărirea scopurilor.

Catolicismul a uzat de ele din belşug în istoria vieţii sale. Şi-a făcut din ele chiar un principiu de conservare şi expansiune.

Niciodată nu ne-am fi închipuit însă, ca neopapistaşii noştri români să se robească vr'odată pa-

siunilor cari intră în arsenalul de luptă al catolicilor veritabili. Din simplul motiv că Românul nu e violent. Şi pe fraţii noştri uniţi n'am încetat nici odată să-i socotim între Români.

Spre marea noastră durere şi indignare însă un fapt recent ne desminte credinţa noastră. Şi ne-o desminte cu o brutalitate fără precedent. Căci ceeace s'a petrecut de curând în Sărăsăul Ţării voevozilor întrece în brutalitate şi urâţenie morală orice faptă păgânească. Adecă nu: Fapta uniaţilor fanatici dela Sărăsău e soră bună cu atât de spurcata faptă a lui Belsazar, regele Babilonului, despre care ne povestesc şi Scripturile sfinte.

Iată barbaria dela Sărăsău, aşa cum se desprinde dintr'un referat al protopopului Mihail Muntean din Maramurăş:

„Credincioşii noştri din comuna Sărăsău, trecuţi dela catolicism la ortodoxie, în lipsă de biserică au instalat o capelă în una din încăperile goale dela şcoala primară din acea localitate.

Deaproape trei ani se închină în credinţa lor străbună în această capelă instalată în baza aprobării.

In ziua de 5 Noemvrie a. c. s'a întâmplat o barbarie nemaipomenită, asemănătoare cu barbariile din vremurile generalului Buccow.

Femei, bărbaţi, bătrâni ortodocşi şi gr.-catolici, au venit a doua zi dimineaţa, anunţând că în marginea drumului de ţară în Sărăsău, sunt risipite cele sfinte. Plângând cereau pedeapsa lui Dumnezeu, asupra celor cari au îndrăznit să-şi bată joc de Casa lui Dumnezeu.

In aceeaş zi am sesizat parchetul la Maramureş, cerând ieşirea la faţa locului, spre a constata profanarea adusă celor sfinte.

Procurorul a constatat, din depunerile martorilor, că primarul, notarul [evreu], preotul catolic din comună, din ordinul prefectului de judeţ, Flaviu Jurca, au dat capela afară, încărcând pe car toate cele sfinte, aruncându-le pe lângă drumul de ţară în curtea

unui ţăran, şi o parte din vasele sfinte: potir, stea, antemis, etc., pe jos în casa unui ţăran. Sfântul prestol a fost aruncat din drum peste gard, sfărmându-se o parte din el; multe părţi, precum şi Sf. Cuminecătură au fost pierdute.

Populaţia Maramureşului fără deosebire de confesiuni, care îndură mizerii mai multe ca oriunde, a primit o lovitură în sufletul său; ce i-a mai rămas ca unică mângăere, este Biserica.

Barbaria săvârşită a produs o zguduire sufletească de nedescris, care nu ştim unde va duce. Preoţimea noastră conştientă de datoria ce o are faţă de interesele superioare ale neamului, va căuta să liniştească spiritele agitate pentru această profanare".

Acestea sunt faptele: urâte, abominabile. Ele sunt perfect adevărate. O spunem chiar înainte de a cunoaşte rezultatul anchetei orânduite de guvern la intervenţia autorităţii bisericeşti. O spunem pentrucă nu avem nici un motiv să nu credem în perfecta obiectivitate a unui protopop *ortodox*, care *nu minte*. Adevărul din referatul părintelui prot. M. Muntean îl confirmă şi „Unirea" din Blaj, a cărei limbă se încurcă la „Telefon". Şi ori decâteori „Unirea" nu poate răspunde la o chestiune, se retrage după minusculul său „Telefon".

Ştim: păcătoşii, ca şi inspiratorii sau patronii lor, vor căuta să abată atenţiunea autorităţilor şi a opiniei publice dela abominabilul lor sacrilegiu, pentru a scăpa de sancţiunile inevitabile. Vor striga mai departe că-i sugrumă ortodoxia dominantă, că li se fură bisericile, că li se răpesc credincioşii, că li se persecută preoţii. Vor striga prin „Unirea" sau prin presa catolică străină. Ne vor denunţa ...Europei, ca pe nişte barbari. Autorităţile să nu se emoţioneze însă, ci să purceadă la stabilirea răspunderilor şi la aplicarea sancţiunilor cuvenite tuturor celor ce n'au avut nici frică de Dumnezeu, nici ruşine de oameni — săvârşind păcatul dela Sărăsău.

Constituţia asigură o deopotrivă libertate şi *protecţiune* tuturor Cultelor din cuprinsul ţării. Fanaticii neopapistaşismului par a-şi fi uitat de acest adevăr. Guvernul e dator să li-l aducă aminte. Aspru. Ca să nu mai uite. Şi pentrucа bunii noştri credincioşi năcăjiţi din Ţara Voevozilor să-şi recapete liniştea sufletească măcar de marele praznic al Naşterii Domnului, închinat păcii şi bunei învoiri între oameni.

Prof. NICOLAE COLAN.

CATOLICISMUL ŞI CULTURA MODERNĂ.

(Urmare).

Criza „mişcării“ catolice.

In manifestările descrise ale Catolicismului am văzut anumite cercuri, mai ales pe cele ale tineretului, cuprinse de-o voinţă de înoire, de ieşire din amorţeală, la o viaţă mai intensivă, voinţă care intenţiona, ba chiar a realizat într'o oarecare măsură, „mişcarea“ catolică. Această mişcare, fie din vina purtătorilor ei, dar mai mult din a Bisericei catolice, care n'a înţeles-o şi e incapabilă să satisfacă o astfel de mişcare, a ajuns într'un conflict acut cu Biserica oficioasă, a intrat într'o criză ce-a tot crescut până în 1925, când a ajuns la punctul culminant. O descriere a acestei crize şi a cauzelor ei se impune aci prin faptul, că ea a constituit unul din cele mai serioase motive cari au făcut pe Pius XI să silească insistent organizarea „Acţiunii catolice“, ca o reacţiune împotriva exagerărilor din mişcarea catolică, sau ca o înviorare a acelei mişcări în tot ce are ea favorabil Bisericii.[1]

Mişcarea catolică se caracteriza *în primul rând* printr'o puternică cerinţă a credincioşilor de a participa activ la viaţa Bisericii. Ei nu mai voiau să se mulţumească, ca înainte de războiu, cu rolul permanentului căincios la uşa Bisericii, sau al supusului ce obţine sentinţe din cancelaria autorităţii bisericeşti, ci voiau viaţa şi înrâurirea pozitivă a lui Hristos ce trăeşte în om şi unitatea organică ce strânge pe toţi

[1] Przywara, Katholische Bewegung und Katholische Aktion, St. d. Z. Ian. 1929, pg. 256.

membrii Bisericei într'un corp. Tendinţa aceasta spre realizarea practică a dogmei despre trupul mistic al Domnului a fost exagerată de mulţi. Exagerarea aceasta şi-a găsit expresia mai ales în scrierile amintite ale lui Ioseph Wittig, profesor de Istoria bisericească la Universitatea din Breslau. El merge până acolo încât socoate Biserica întemeiată de jos în sus, din sufletul care are în sine pe Hristos şi nu de sus, prin voia lui Dumnezeu cel întrupat.[1] Sufletele primilor creştini, predicând şi practicând iubirea faţă de alţii, crează prin însuşi acest fapt comunitatea de iubire care este Biserica.[2] E greşit să se vorbească de întemeierea Bisericii ca de întemeierea vre-unei societăţi prin stabilirea de statute, prin crearea unui întreg sistem juridic. Toată partea aceasta, născută ulterior, e neesenţială. Organizaţia externă, scara de oficii, îşi are singurul ei scop să aducă la majorat pe toţi; nu să rămână deţinătorii de oficii mereu tutori, iar ceilalţi mereu minori.[3]

Ca neesenţial şi ca trecător priveşte sistemul juridic al Bisericii şi Ernst Michel, prof. la Acad. muncii din Frankfurt a M. Biserica, esenţial, e „forma de acţiune" a iubirii mântuitoare a lui Dumnezeu în lume, cu misiunea să repatrieze pe oameni în împărăţia credinţii, speranţei şi iubirii. Mai determinat e corpul sacramental al lui Hristos, încorporând în sine omenirea mântuită. Forma şi structura de comunitate văzută în general, este esenţială Bisericii, dar nu în special o anumită formă de comunitate. Această formă specială e supusă mereu puterii Bisericii de-a se transforma din iubire faţă de lume. Biserica ştie că forma ei de organizaţie influinţează prin exemplu, sau dă autoritate unei anumite forme de organizare a lumii ce-i stă în faţă. De aceea, din dragostea ce-o poartă lumii, din dorinţa

---

[1] Przywara, ibid. 257.

[2] I. Wittig, Die Kirche als Auswirkung und Selbstverwirklichung der cristlichen Seele, în „Kirche und Wirklichkeit", ein katholisches Zeitbuch hrsgb. von Ernst Michel, Jena 1923, pg. 193.

[3] Op. c. 195, 203.

de a-i servi, se umileşte, se „deşartă" pe sine, ca Mântuitorul prin întrupare, luând anumite forme pe cari le vede că sunt corăspunzătoare noilor realităţi ale vieţii sociale, ca în felul acesta să şi le însuşească şi lumea sau să poată influenţa lumea mai uşor. Aşa a luat Biserica, din acest motiv, forma juridică a Statului, care aşadar nu-i este esenţială. Azi Biserica trebue să părăsească această formă de Stat monarhic, pentrucă altfel va împărtăşi soartea Statelor, cari mor. Lumea tinde să se organizeze altfel, pe baza distribuirii muncii. Biserica să se deschidă acestei nouă realităţi, câştigând mulţimele iarăşi pentru sine. Ea să renunţe la tot sistemul de politică socială de până acum, care nu este decât un sistem de apărare a societăţii burgheze, acomodat timpului în care acea societate a dominat realitatea, şi să aprobe printr'un „da" nevoile realităţii de azi. In general, Biserica n'are să judece lucrurile cu o normă abstractă invariabilă, extrasă dintr'un anumit moment al evoluţiei sociale, ci criteriul ei de recunoaştere a lucrurilor să fie realitatea lor. Ea, în sine, să nu fie nici monarhistă, nici republicană, dar să aprobe pe fiecare din aceste forme, atunci când una dintre ele şi-a câştigat predominanţa.[1]

Ernst Michel nu a mers totuşi atât de departe ca Wittig, deoarece el recunoaşte ca statornice în Biserică principiile impuse de constituţia ei sacrală, adecă o stare preoţească deosebită, care singură are capacitatea să săvârşească Tainele. Wittig însă, consecvent cu ideea că Biserica este o realizare de sine a sufletului creştin, că ea este o comunitate de

[1] Ernst Michel, Politik aus dem Glauben, Jena 1926, pg. 14, 22—25 Erneuern wirst du das Antlitz der Erde, în „Kirche u. Wirkl." pg. 286—290. Cât de agitat e desbătută azi problema dreptului bisericesc se poate vedea şi în K. Neundörfer, Recht und Macht in der Kirche în „Kirche u. Wirkl." „In adevăr dreptul bisericesc este poate punctul cel mai problematic în viaţa Bisericii, cel puţin pentru noi cei de azi. Există azi în cercuri largi iarăşi o puternică năvală spre religie şi spre comunitatea religioasă. Biserica le pare multora secularizată prin caracterul ei juridic şi prin politica ei bisericească" pg. 56.

iubire şi deloc una juridică, neagă şi preoţia specială. Preoţia ca stare specială poate fi numai acolo, unde poporul neputându-se apropia el de Dumnezeu, în numele lui se apropie alţii. Dar creştinii sunt toţi fii ai lui Dumnezeu, aşadar mai mult decât orice preot. Cei instituiţi să săvârşească Tainele, nu primesc spre aceasta o putere deosebită, ci o fac în virtutea faptului că sunt şi ei fii ai lui Dumnezeu. [1]

Cu toate că atât Ernst Michel cât şi I. Wittig se mărturisesc fii ai Bisericii catolice, totuşi cartea celui dintâi, „Politik aus dem Glauben", n'a obţinut din partea oficialităţii pe „Imprimatur", [2] iar după mai multe tergiversări a fost pusă la index, [3] iar câteva ale celui din urmă, pe lângă cele amintite, au fost puse de asemenea la index de Congregaţiunea Sfântului Oficiu în 22 Iulie 1925. [4] Ambii se bucură însă de multă simpatie, scrisul lor fiind expresia dispoziţiei generaţiei mai nouă. De aceea cenzurarea lor a fost întimpinată de toţi cu regrete şi de foarte mulţi cu indignare. [5]

In al doilea rând, mişcarea catolică tindea spre o cugetare pozitivă catolică. [6] Generaţia tinără nu se mai mulţumea cu o activitate spirituală de caracter pur apologetic şi de argumentare deductivă, nici cu una care se epuiza în politică, economie, chestiuni sociale, numai în probleme religioase nu. Ea voia o contemplare pozitivă a dogmei „în sine", a frumu-

---

[1] Wittig, Das allgemeine Priestertum in Kirche u. Wirkl. pg. 23—25.

[2] Chr. W. din 3 Martie 1927, col. 229.

[3] Chr. W. din 1 Martie 1930 col. 232.

[4] Aceste sunt: Art. „Die Erlösten", broşura „Meine Erlösten", scrierile „Herrgottswissen von Wegraim", „Geschichten von Webern, Zimmerleuten und Dorfjungen" şi cunoscuta, „Leben Iesu im Palestina, Schlesien und anderswo". Chr. W. din 20 Aug. 1925 col. 763.

[5] Chr. W. cit. şi Przywara, Zum Indexdekret gegen Iosef Wittig, St. d. Z. Sept. 1925 pg. 474 urm. Mai târziu Wittig a fost şi excomunicat.

[6] Această latura o cultivă mai ales „Asociaţia academicilor" [Akademikerverband], care ţine des congrese unde se desbat astfel de probleme. Conferinţele ce se ţin la astfel de congrese se publică în colecţia „Der Katholische Gedanke".

seţii ei, a legăturilor ei, o contemplare care să fie în acelaş timp cea mai bună apologetică şi cel mai sigur argument. Iar împotriva Catolicismului ce se epuizează în probleme nereligioase, voia un „Catolicism religios", ca adâncire religioasă faţă de care toată activarea în domeniile profane e ceva secundar, o urmare a aceleia. Acestei dorinţe a venit să-i răspundă în primul rând viaţa de contemplaţie liturgică din mişcarea liturgică a Benedictinilor, dar exagerată, dusă la o religiositate contemplativă ce desconsideră activitatea practică şi la intuiţionismul exclusiv al unor cercuri catolice, cari resping argumentarea deductivă neoscolastică.[1] Un reprezentant al acestora, I. Hessen, docent de filozofie la Köln, centru în care se agită mocnit modernismul, şi-a văzut scrierile, în cari opune neoaugustinismul, neotomismului, puse la index.[2]

In strânsă legătură cu mutarea accentului pe Catolicismul religios, stă tendinţa, cea mai desbătută în ultimii ani, care vrea să elibereze domeniile culturii de sub stăpânirea principiilor străine de natura lor. Mişcarea catolică, din acest punct de vedere, se îndrepta împotriva felului de-a trata domeniile de cultură [politica, economia, educaţia, arta etc.], nu după legile lor imanente, ci conform cerinţelor de ordin apologetic sau de politică bisericească dela ordinea zilei, împotriva unei mentalităţi care cere ca activitatea politică, economică etc. a bunului catolic să aducă un folos practic Bisericii catolice, fără consideraţie la faptul că aceste contribuţii corăspund sau nu naturii lucrului şi sunt sau nu de-o reală soliditate împotriva unei „culturi catolice", care pretinde o „potestas directa" a factorului bisericesc asupra domeniilor culturii profane şi un drept al teologiei de-a deduce din sine legile tuturor acestor

[1] Przywara, Katholische Bewegung etc. ibid. pg. 259 vezi şi capit. „Catolicismul şi mişcarea filozofică".

[2] Chr. W. din 19 Ian. 1929 col. 100.

domenii şi de-a le impune specialiştilor.[1] Dar mişcarea catolică, apucată pe acest drum, nu s'a mulţumit cu libertatea pe care o dă tomismul acestor domênii, care afirmă că legile lor sunt *causae secundae* ce nu pot contrazice revelaţiei care derivă din *causa prima*, ci a rupt toate legăturile interne între Biserică şi cultură, afirmând că aceasta îşi merge drumul ei, independent de Biserică.[2]

Cel mai reprezentativ este şi aci tot Ernst Michel. El cere cea mai deplină autonomie a lumii faţă de Biserică. Autonomia aceasta n'o înţelege aşa, că una ar sta alăturea de cealaltă fără nici o legătură între ele, ci ca o *polaritate activă*, ca două contraste ce se cer şi se influinţează, nu însă aşa că unul e cuprins în celalalt. Polaritatea nu e în cadrul Bisericii, cum ar spune Przywara, ci Biserica e numai un pol din ea. Biserica n'are natura dublă naturală şi supranaturală a membrilor săi, nu este după fiinţa ei creaţiune, „împărăţie din lumea aceasta", ci e numai natura dumnezeească a lui Hristos întrupată în chip sacramental. E un magnet introdus în lume şi opus lumii. In calitatea aceasta de pol opus creaţiunii, ea nu poate deduce din sine legile aceleia, nici nu le poate primi în sine şi să le dea un caracter autoritativ-bisericesc. Biserica nu stabileşte nici norme morale, nici politice, nici artistice, ea nu intervine direct în nici un domeniu de activitate profană. Nu stabileşte astfel de legi realităţii, pentrucă aceasta e în continuă curgere şi ce s'a potrivit azi nu se mai potriveşte mâne. In special, nu poate fixa norme sau legi morale pentrucă în ea nu încape lege, ci numai credinţă, speranţă şi dragoste. Nu există o lege morală creştină ca ceva special, nici Stat cre-

[1] Przywara, Kath Bew. etc. ibid 261. Karl Neundörfer (Die Eigenständigkeit der Wohlfahrtspflege, în Hochland 1925/26, VII Heft, pg. 71) apără de ex. autonomia asistenţii sociale împotriva încălcării bisericeşti, definind-o ca pe un domeniu de viaţă cu o idee proprie, cu o structură proprie şi cu un mod propriu de-a acţiona. Ideea asistenţii sociale, spune, stă în servirea celor năpăstuiţi. Biserica însă supune această activitate unui scop străin, anume celui misionar. Biserica va mărgini această activitate la cei pe cari vrea să-i convertească.

[2] Przywara, ibid. vezi şi capit. „Catolicismul şi mişcarea filozofică".

ştin, sau ştiinţă creştină, ci există o activitate morală a creştinului ca activitate izvorâtă din credinţă. Creştinul activează în situaţia în care e chemat să activeze, cu totul corăspunzător naturii acelei situaţii.

Aceasta nu înseamnează că Biserica rămâne fără influenţă asupra diferitelor domenii de activitate omenească. Influenţa însă o exercită nu ea ca atare, ci membrii ei. Aceştia, în baza naturii lor duble, fac parte şi din Biserică şi din lume. In activitatea lor din credinţă în diferitele domenii ale vieţii omeneşti se exercită influenţa Bisericei asupra lumei.[1] In sensul acestor idei Ernst Michel combate concordatele şi toată activitatea politică a Scaunului papal şi orice partid politic catolic.[2]

Mai radicale sunt unele cercuri franciscane pe cari le reprezintă Thaddäus Soiron. Pentru acestea există o categorică condradiţie între voinţa lui Dumnezeu şi cea personală. „Orice cultură, care-şi ia dela oameni măsura activităţii şi-a operelor sale, poartă în sine germenele decăderii şi-a peirii", precum şi „orice cultură religioasă, ce porneşte dela om şi vrea să umple distanţa între Dumnezeu şi om" [Chr. W. din 4 Apr. 1926 col. 356].

Criza s'a manifestat neînduplecată mai ales la congresele „Asociaţiei academicilor" germani din 1925 şi la întrunirile Quick-bornului din acelaş timp. Adecă în mijlocul generaţiei tinere şi culte. La congresele „Academicilor", membrii se împărţiau în două grupe cari ţineau extremele în chestiunile amintite.[3]

Tineretul, hărţuit în tendinţele lui religioase de pretenţiile autorităţii bisericeşti de-a rămânea în organizaţiile sale, supus ei, şi silit să primească în aceste organizaţii, pe cari le întemeiase independent,

[1] Ernst Michel, Politik aus dem Glauben passim.

[2] Op. cit., în special capit. Lehren des Bayrischen Konkordats pg. 43 urm. Chr. W. din 6 Apr. 1926, col 355. Ideile acestea susţinute înainte de Ernst Michel şi în revista „Tat" pe care o redacta, le susţine de pe la 1925 în foaia „Rhein-Mainische Volkszeitung", Frankfurt a M. unde are de colaboratori şi de aderenţi pe parohul bavarez Hl. pe duhovnicul studenţilor din Köln Grosche, pe poetul Leo Weismantel ş. a. Chr. W. din 8 Apr. 1926 col 355.

[3] Przywara, Wohin? zur Wegwende der katholischen Bewegung St. d. Z. Apr. 1929 pg. 1.

ca pe nişte comunităţi frăţeşti, pe pedagogul autorităţii, a părăsit acele organizaţii, împrăştiindu-se. In vara anului 1927, când Quickborn, Normannsteiner, Jungborn şi alte organizaţii de tineri au primit dela conferenţa anuală a episcopilor germani, ce se ţine regulat în Fulda, o deciziune, prin care li se pune în vedere că nu mai pot rămânea ca societăţi catolice, decât dacă primesc un conducător spiritual numit de autoritatea bisericească şi dacă îşi supun revista cenzurii prealabile, nu mai erau în prima decât 5900 membrii, în a doua vre-o 500 şi în a treia 3000.[1] Cursul acesta al lucrurilor începuse încă din 1923; de-atunci putea constata A. Mirgeler, vorbind în numele tineretului care s'a rupt de orice organizaţie, că mişcarea tineretului e moartă, pentrucă „supunerea creatoare" la care a îndemnat Romano Guardini cu succes pe Quickbornişti, e o „ideologie periculoasă". E fals că această atitudine ar fi esenţială omului catolic, deoarece creştinismul nu se lasă epuizat într'o atitudine etică unilaterală, ci se revelează mereu altul, după realităţi; credinţa activează în referinţele şi complicaţiile vieţii, deplin suveran. Mai presus de orice autoritate stă cea dumnezeească, şi orice autoritate relativă trebue să-şi justifice din autoritatea absolută a lui Dumnezeu şi în marginile cari n'o fac pe aceea iluzorie, existenţa sa. Dealtfel Dumnezeu nu cere ascultare, nu se comportă ca autoritate, ci cere dragoste. Numai dragostea poate întemeia o comunitate sufletească. Autoritatea niciodată. Şi tineretul vrea comunitate, nu conglomerat sau asociaţie de silă. Organizaţiile tineretului au făcut pe tineri, din cauza supunerii ce li se cere, apatici faţă de insuficienţele împotriva cărora s'au ridicat. Mişcarea tineretului, dela care se spera atât, a fost înăbuşită.[2]

[Va urma]

Dr. D. STĂNILOAE.

---

[1] Chr. W. din 20 Oct. 1927 col. 974.

[2] Jugendbewegung vor dem Ende. Eine Albrechnung mit Romano Guardini und dem Quickborn, în Kirche u. Wirklich pg. 180 urm.

CUM SĂ SPOVEDIM?[1]

Cunoscând modalităţile examinărei celorce vin la spovadă, putem trece la arătarea felului cum să se canonească spovediţii, adecă ce fel de canoane să li-se dea şi cum să li-se aplice canoanele spovediţilor.

Ca să se poată satisface cu toată promptitudinea şi cu aparenţele de reuşită ce o dorim prin aplicarea canoanelor, vom da aci definiţia noţiunei de canon. Pentrucă numai cunoscând un lucru oarecare, îl putem potrivi trebuinţelor. Şi canonul face mai mult ca un simplu lucru. Canonul este un mijloc, mai bine zis, o unealtă cu care operăm spre a exopera succesele dorite de noi. Ce este deci canonul şi ce numim canon sau canoane? Canonul strict luat şi după înţelesul real al cuvântului nu e altceva decât satisfacţia ce dăm lui Dumnezeu pentru vătămările ce i le-am adus prin păcatele noastre. Precum daunele cauzate persoanelor cu cari trăim împreună datori suntem a le rebonifica, dacă e vorba de realizarea dreptăţii şi de raporturile pacinice şi normale între convețuitori, tot astfel se

[1] Articolul meu acesta e continuare la articolul cu acelaş titlu din Nr. 12 al „Revistei Teologice" pe luna Decemvrie a anului 1929. Am întârziat cu continuarea promisă din motivul că chestia canoanelor chiar atunci se fixase ca teză a conferenţei preoţeşti din protopopiatul Lupşa pe care subscrisul îl conduce, şi nu voiam să influenţez părerile conferenţei în privinţa canoanelor ce se dau la mărturisiri. Conferenţa s'a ocupat cu chestia în mai multe sesiuni ale sale. Fructul desbaterilor a fost broşura ce s'a scris pentru popor şi a apărut zilele acestea purtând titlul: „Scurta călăuză a creştinului ortodox român la primirea sfintelor taine a mărturisirei şi cuminecăturei". Acum deci nu mă mai opreşte nici o consideraţie a continua articolul început, tratând în cele-ce urmează chestia canoanelor ce se dau spovediţilor.

cuvine a rebonifica în mod cât se poate de cuviincios şi pe Dumnezeu al cărui nume bun a suferit ştirbire prin faptele noastre cele rele şi hulele ce i le-am adus grăindu-l de rău. Rebonificările ce le aducem lui Dumnezeu pentru păcate, poartă numele obştesc de canoane. Prin rebonificări legăturile noastre întrerupte se renoesc din nou, şi din nou ne împrietinim, ca să zic aşa, cu Dumnezeul pe care l-am vătămat cu păcatele mai mici sau mai mari de cari nici un muritor nu este scutit. Firea noastră stricată ne duce la păcate, şi de aceea zicem că nimenea nu e scutit de facerea păcatelor, şi deci nu poate fi scutit [absolvat] nici dela împlinirea canoanelor pentru păcatele în care a fost târât omul prin căderea din Raiu a strămoşilor Adam şi Eva.

Noţiunea de canon poate avea, şi necondiţionat are, şi alt înţeles. Inţelesul adevărat îl primeşte noţiunea de canon, când îl numim doftorie sufletească, menită a desmorţi sufletele din amorţeala în care le-a adus păcatul şi a le trezi la viaţă nouă, iubită foarte de Dumnezeu, care şi răsplăteşte cu darurile Sale cele bogate pe toţi credincioşii cari cu însufleţire recurg la taina pocăinţei şi cu mare devotament îşi împlinesc şi canoanele primite la spovadă, întocmai cum bolnavii trupeşti primesc leacurile şi se supun prescriselor din receptele doftoreşti în vederea însănătoşărei ce o sperează după întrebuinţarea receptelor.

Noţiunea de leac sau medicină a canoanelor e cea mai potrivită din punctul de vedere al efectului ce trebue să se obţină prin spovadă, şi de aceea şirele mele cu preferinţă acest moment vreau să-l scoată la iveală.

Care va să zică, spoveditul care primeşte canoanele pe lângă că dă lui Dumnezeu satisfacţie pentru vătămările ce i le-a cauzat prin viaţa sa ticăloşită de mai înainte, intră şi în posesiunea unor recepte cari îl vindecă şi îl scot din ticăloşiile în cari şi-a tăvălit trupul şi sufletul înainte de spovadă.

Ca să se poată satisface acestei cerinţe, conţinutul lor va trebui să fie potrivit boalelor. Nu dăm canoane aşa la nimereală şi cum ne vine bine din punctul de vedere al uşurărei sarcinei noastre de duhovnici, ci dăm canoanele ce vindecă şi duc la însănătoşare viaţa publică şi privată a obştei creştine. De sine înţeles, că punctul acesta de vedere se poate realiza în toate amănuntele sale, numai reformând oarecum Pravila Bisericei de prezent în folosinţa publică, întrodusă cu putere de lege obligatoare prin sfinţii Părinţi şi sinoadele autorizate ale sfintei noastre Biserici ortodoxe. Reforma Pravilei nu o înţeleg aşa, ca păcatelor omeneşti să li se dea altă definiţie, ori unele din fapte declarate de păcate să înceteze a se mai numi păcate. Nu! Păcatele omeneşti sunt bine definite prin canoane şi sf. Scriptură; şi nime nu e în drept a le aduce nici o îmblânzire. Reforma să se facă numai în ce priveşte canoanele ce se dictează mărturisiţilor, şi anume din motivul, că multe din canoane nu mai corespund vremei zilelor noastre şi deci nu mai pot fi nici leacuri ce vindecă boalele penitenţilor. Dictând spovediţilor astfel de canoane, ne punem în starea medicilor cari ar prescrie bolnavilor receptele din ştiinţa doftorească de acum câteva sute de ani. Receptele vechi, de sine înţeles, nu vindecă, ci vindecă receptele pe cari ni le dă azi ştiinţa doftorească. Ca să avem astfel de recepte pentru boalele sufletului, ne trebue codice nou de Pravilă, ca duhovnicii să-i aplice articolii, cum judecătorii aplică articolii legilor şi cum chirurgii aplică receptele medicilor ce prescriu doftoriile pentru bolnavi. In lipsa de codice modern de canoane, voi expune aci numai unele orientări în regulele care trebue să le avem în vedere la dictarea canoanelor pentru mărturisiţi, cari regule se pot cunoaşte mai bine din unele păcate concrete ce se expun aci.

Luăm de pildă pe beţivi. Ce canoane merită celce prin beţiile sale îşi consumă sănătatea şi-şi aruncă în mizerie şi soţia şi copiii, ba toţi moştenitorii în

trupul cărora se introduce germenele putreziciunii? Sunt îndestulitoare canoane câteva metanii şi rugăciuni, ce-l lasă nesimţitor faţă de răul ce-l produce, străformându-se în călăul propriei familii, fără a-şi da seama de asta? Metaniile puţin îi ajută. In cazul cel mai bun îi aduc o părere de rău de păcate, dar firea sa tot fire pătimaşe rămâne, şi îndată ce i se dă prilej bun, pe care anume îl caută ca să-şi stâmpere setea de beutură, intră din nou în crâşmă şi din nou începe beţiile. Indreptarea poate veni deci numai prin prescrierea unui canon ce deminuiază, dacă cumva nu stârpeşte total patima. Duhovnicul, dupăce pune în vedere urmările dezastroase pentru persoană şi familie cauzate de patima beţiei, interzice beţivului pe timp mai lung ori scurt intrarea în crâşme, şi-l pedepseşte şi cu abstinenţa în parte, sau totală, pe acel timp a uza de ceva beutură spirtoasă, recomandându-i însă beuturile răcoritoare ce potolesc ferbinţelile beuturei şi obligându-l a intra în societatea abstinenţilor, care societate dacă nu există cumva, trebue înfiinţată în toate satele noastre cu program mai blând, sau mai sever — dupăcum sunt împrejurările, ţinând cont la crearea statutelor de principiul latin: „suaviter in modo, fortiter in re“, principiu ce ne învaţă că nu trebue să fugim, ci să dăm înainte treptat. Căci precum obiceiurile rele se introduc prin practică, tot prin praxă lină şi îndelungată se pot şi stârpi, dacă este voinţă. Şi canonul, voinţa şi impulsul bun trebue să le cultive în sufletul celui mărturisit.

Obiceiul sudalmelor se va putea stârpi tot prin canonul ce tinde a pune frâu izbucnirilor sufleteşti. Care poate fi frâul? Frâul ce împedecă sudalmele e trezirea conştienţei la vătămările ce se aduc Dumnezeirei prin vorbele spurcate cu cari se spurcă toate lucrurile sfinte. Sudalmele sunt de multe grade, mai mari şi mai mici. Păcatul sudalmelor cu cari se spurcă Dumnezeu, Preacurata Fecioara Maria, Sfintele Taine ş. a. nici cum nu e mai mic de cum e păcatul omorului şi hulei contra Duhului

Sfânt, despre care Mântuitorul Isus Hristos a zis că nu se iartă nici în ceriu şi nici pe pământ. Canonul sudalmelor deci e şi trebue să fie — se înţelege — pentru gradul lor cel mai înalt cel mai greu canon din câte se pot da. Sudalmele trebue să ducă pe suduitor la plângerea Fariseului din Evanghelie, care nu cuteza a-şi ridica ochii către ceriu. Suduitorilor le vom impune deci rostirea neîntreruptă a rugăciunei: „Milostiv fii Doamne mie, păcătosului!" şi oprirea lor de a privi sus spre ceriul frumos un oarecare timp, apoi cercetarea slujbelor bisericeşti, împreunată cu cuminecătura, care e foc şi trebue să ardă cu fier roşu toate păcatele celui ce sudue, spurcând cu urâciunile sale sfinţeniile la cari noi ţinem ca la suflet. Indrumăm apoi pe suduitor a-şi înăbuşi toate izbucnirile sufletului cu rugăciunea: „Milostiv fii mie, păcătosului, Doamne!" Şi ori de câte ori imboldul la sudalme ar voi să izbucnească, mai bine să-şi rupă limba cu dinţii, decum să lase a-i ieşi pe gâtlej vre-un cuvânt de hulă. Felul acesta de canoane se cuvine omorâtorilor, jăfuitorilor şi tuturor celor ce prin faptele lor netrebnice aduc nefericiri, ba moarte chiar soţilor lor, aproapelui lor. Aceştia primesc încă şi obligamentul a rebonifica daunele cauzate şi a întreţinea chiar văduvele şi orfanii rămaşi după cei ce i-au dus la moarte timpurie prin fărădelegile lor. Rebonificările în cele mai multe cazuri vor lua forma daniilor pentru săraci şi orfani, cum şi pentru instituţiile publice cu menire culturală, umanitară şi religioasă. Cu abţinere dela mâncări grase, ba şi cu post sec, se vor canonì persoanele ce fac abuz în mâncări şi beuturi, abuz ce se răzbună şi el prin moartea timpurie şi înfricoşată a abuzatorilor. Canoanele acestea vin în ajutorul higieniştilor ce propagă sănătatea publică în popor prin viaţa ordonată şi evitarea tuturor abuzurilor ce duc la ruinarea sănătăţii şi scurtarea vieţii. Care este canonul desfrâului, adecă al păcatelor lumeşti atât de lăţite în timpul mai nou şi atât de periculoase şi pentru

viitorul nostru ca neam şi Biserică? Sensualismul, izvorul boalelor ce înveninează trupul şi sufletul generaţiilor moderne, se poate combate numai prin reîntoarcerea noastră la căsnicia decretată de Biserică, ca taină. Părinţii se vor obliga a supraveghia strict viaţa şi purtările copiilor lor, ferindu-i de însoţirile rele şi destrăbălate care le pune în primejdie viitorul din toate punctele de vedere, iar când maturitatea bate la uşă şi copiilor le-a venit rândul să dea firei ce este al firei, să nu le interzică căsătoriile cu persoanele lor agreate, căci, după zisa Apostolului, mai bine este lor a se căsători decât a arde [I Cor. 7, 9]. Tinerii la rândul lor vor primi canonul ce-i obligă a păşi la căsătorie legitimă, păzindu-şi curăţia şi fecioria până la plinirea vremii de a păşi la căsătorie, ca prin traiul lor desfrânat să nu atragă asupra lor urmările ce înţeleptul astfel le vesteşte tinerilor: Nu te uita la muierea rea, că miere pică din buzele muierii curve, care până la o vreme îndulceşte gâtlejul tău, iar mai pe urmă mai amară decât fierea o vei afla şi mai ascuţită decât sabia cea cu două tăişuri, că picioarele nebuniei pogoară pe cei ce se lipesc de dânsa, cu moarte la iad, şi urmele ei nu sunt stătătoare, că pe căile vieţii nu umblă, şi rătăciţi sunt paşii ei. Deci, fiule, ascultă-mă pe mine şi să nu faci netrebnice cuvintele mele. Depărtează-ţi calea dela dânsa şi nu te apropia de uşile căsii ei, ca să nu dai altuia viaţa ta şi zilele tale celor nemilostivi, ca să nu se sature streinii de puterea ta, şi să nu între ostenelele tale în casă străină, că-ţi va părea rău pe urmă, când se va zdruncina carnea trupului tău, şi vei zice: cum am urât învăţătura bună şi dela mustrări s'a depărtat inima mea! [Pilde 5, 3—12].

Prin canoane de felul acesta se obligă mărturisiţii la o viaţă mai conformă evangheliei şi se promovează morala şi religiositatea creştină în popor, care este problema cea mare ce trebue să o deslege Biserica, prin aducerea pe pământ a îm-

părăţiei lui Dumnezeu, pe care în toate zilele o cerem în rugăciunea cea domnească [Tatăl nostru].

Se înţelege că nici rugăciunile şi metaniile prescrise de Biserică nu pot rămânea. Se prescriu şi acestea, împreună cu exorcismele ce trebue să le exerciteze fiecare mărturisit alăturea de canoanele ce duc la însănătoşirea vieţii morale din caz în caz. Va să zică nime nu se absoalvă de formele obişnuite şi de practica prescrisă în Pravilă pentru canoane, decât că aceste canoane se întregesc şi cu canoanele ce privesc îndreptarea vieţii a celor ce se mărturisesc, ca să se poată da loc şi canoanelor de practică religioasă. Astfel d. p. eschiderea dela cuminecătură pe timp mai lung ori mai scurt se va aplica în mod mai îndulcit, obligând penitentul la cuminecătură tocmai cu scopul de înfrânare ca să nu-l ardă pe urmă focul în care se preface cuminecătura primită în trupul lor de cei nevrednici.

Ce priveşte mărimea canoanelor de practică religioasă, aceea nu se poate fixa teoretic, pentrucă altă măsură se cuvine celui cu totului înrăutăţit în fărădelegi, şi alta e pedeapsa [canonul] celui ce acum începe a decădea, şi păcatul nu i s'a prefăcut încă în a doua natură. Alt canon material se dă bogatului şi altul celui sărac, care cu palmele îşi câştigă hrana de toate zilele. Medicii încă ţin cont de gradul boalei când prescriu receptele lor pe seama bolnavilor. Acesta e principiul şi în fixarea măsurei canoanelor.

Ca totuşi să se dea unele orientări şi aci, observ că duhovnicul la dictarea canoanelor trebue să aibă în vedere regulele ce urmează:

1. La dictarea canoanelor totdeauna se ţine cont de aplicările sufleteşti ale mărturisiţilor. Celor cu aplicări spre evlavie li se prescriu în mai mare măsură meditaţiile, ajunurile şi posturile ce le pot suporta — se înţelege; persoanelor pornite spre acţiuni şi cunoscute ca oameni ai iniţiativelor şi fap-

telor li se vor da canoanele ce lăţesc virtuţile de bunăvoinţă, pace, linişte şi spiritul de jertfă în popor.

2. Fiind canoanele un fel de hrană sau îndeletnicire sufletească şi corporală, necesitând şi exerciţii duhovniceşti şi corporale, se cuvine să aibă în vedere toate facultăţile omeneşti, exercitând deopotrivă şi în măsură proporţională atât energiile sufletului, cât şi ale trupului, ca să se obţină armonia în creşterea poporului. Această armonie se obţine prin canoanele mixte ce privesc şi sufletul şi trupul. Nu putem da unui mărturisit un singur canon, deci fie material sau fie moral, pentrucă prin aceasta de o parte s'ar neglija unele facultăţi cari încă trebuesc agerite, şi de altă parte ne-ar aduce în prepusul că suntem unilaterali, ba poate chiar materialişti. Mâncările culinare sunt mai plăcute şi ne hrănesc mai bine, când bucătarul ni le ofere învrâstate, tot aşa şi canoanele trebue să fie mixte. Nu putem obliga pe nime, să zic, numai la lumini şi prescuri pentru biserică, pentrucă se naşte vorba în popor că preotul nostru e flămând şi setos de pause, dar nici tot rugăciuni şi mătănii nu putem dicta nimănui, căci omul zice: mi se tocesc genunchii şi uscă gâtlejul de multele rugăciuni şi plecarea genunchilor. Vom învrâsta deci canoanele, dând fiecărui mărturisit din toate felurile de canoane atâta cât să le poată suporta, fără primejduirea sănătăţii şi averii sale materiale.

3. Nu e permis a speria pe nimenea cu greutatea canoanelor ce nu le poate suporta. Sperierile aduc la desnădejde, iar desnădejdea duce la peire, cum la peire a dus şi pe Iuda celce în faţa crimei de a vinde pe Isus cel nevinovat, altă uşe de scăpare pentru crima sa n'a aflat, decât spânzurătoarea. Hristos de nenumărateori a vestit că nu doreşte moartea păcătosului, ci doreşte ca toţi să se întoarcă şi să fie vii, cum şi Apostolul Iacov ne spune, că fără milă e judecata celui ce nu face milă [Cartea sob. 2, 13]. Judecata duhovnicilor se cade să fie ieşită din scaunul milei. Canoanele ce

se dictează să fie străbătute prin urmare de milă şi iertare. Căci dacă Dumnezeu ne-ar pedepsi după greutatea păcatelor, nime nu ar mai putea să se mântuiască. Şi aceasta nu se permite duhovnicului, căruia nu i se iartă păcatul răzbunării. Nici un duhovnic nu se poate folosi de răzbunări cu ajutorul canoanelor, ca să nu-şi peardă încrederea din popor.

4. Canoanele, cari pe lângă darul ce-l au de a vindeca, sunt totodată şi un fel de tribut sau satisfacţia ce o dă creştinul lui Dumnezeu pe care l-a vătămat, spre a se restitui din nou legătura dintre Dumnezeu şi păcătos, trebue să cuprindă totdeauna dispoziţiuni precise, cum dispoziţiuni precise cuprind sentinţele judecătorilor ce se dau în procesele civile. Deci nu se iartă duhovnicului a zice spovedituluí: vei face mătanii, vei duce prescuri la biserică, vei merge regulat la biserică ş. a., ci canonul dat va fi aşa: Eşti obligat de aci încolo a nu lipsi nici când dela sfânta biserică, decât pentru cazuri de boală sau porunci ce pe neaşteptate îţi vin dinafară şi te silesc a te depărta din comună, dar şi în locul unde te afli Dumineca pe timpul slujbelor bisericeşti, te vei retrage la loc ferit şi te vei ruga în taină şi cu evlavie câteva minute, apoi vei merge mai departe. Eşti îndatorat apoi de atunci până atunci a face pe zi atâtea şi atâtea închinăciuni de metanii urmate de rugăciunea Tatăl nostru fiecare. In ziua cutare vei ajuna până la ora cutare. Te vei împăca imediat cu pârâtul tău. Pagubele le vei restitui celui păgubit de tine cu suma cutare şi cutare. Văduvelor şi orfanilor ce le-ai răpit părintele, vei face prestaţiile cutare în toată viaţa ta.

La punctul acesta sunt de observat următoarele: desdăunările ce spovediţii le prestează păgubiţilor totdeauna ţin cont de puterile materiale şi morale ale celor ce trebue să le împlinească. Şi dacă desdăunările din oarecare pricină nu se pot face direct celor păgubiţi, ele se păstrează bisericilor, spitalelor, şcoalelor şi altor instituţii cu

caracter de binefacere. Desdăunările materiale se pot apoi înlocui şi cu desdăunări morale, cari constau din rugăciuni pentru sufletele trecuţilor din lume din vina noastră, apoi din unele privaţiuni ce le aducem trupului nostru prin înfrânările ce ni le hotăreşte sfatul duhovnicului d. p. participarea la pelerinajele de evlavie pe la locurile de închinăciuni şi abstinenţele ce le urmăm cu acele ocaziuni etc. etc. Mulţi din păcătoşii mai mari vor urma pilda lui Pavel Apostolul, care după vătămările grele ce le-a adus creştinilor la început s'a întors şi s'a supus apoi dânsul suferinţelor ce le-a cauzat altora. Câte feluri de păcate sunt, tot atâtea sunt şi mijloacele de satisfacţie cu cari se îmblânzeşte mânia lui Dumnezeu. Cel mai de căpetenie mijloc, de sine înţeles, este căinţa şi părerea de rău care ne mustră din cauza vinovăţiei şi nu încetă a ne mustra până ce nu dăm satisfacţia deplină celor vătămaţi.

Prin canon se urmăreşte chiar împăcarea conştiinţei. Cine îşi măreşte canonul din propria iniţiativă săvârşeşte virtute, şi virtutea totdeauna îi aduce mântuirea.

5. Timpul împlinirei canonului trebue să-l fixeze duhovnicul. Fixarea se face aşa, că o parte bună a anului trebue să se petreacă în pocăinţă, dat fiind că pocăinţa de o săptămână ori două se uită uşor. Ba un Doamne, Doamne! căruia apoi îi urmează zeci şi sute de căderi cu gândul şi fapta nici că se poate numi pocăinţă. Duhovnicul deci totdeauna va porunci spoveditului la care petreceri sociale şi cum poate lua parte peste an, şi cari petreceri trebue să le ocolească pentru a nu cădea din nou în ispită.

Momentul acesta este foarte hotărâtor pentru viaţa religioasă şi morală. In momentul acesta e cuprinsă aproape toată viaţa penitenţilor şi cu ajutorul acestui moment se pot înfiinţa în comune societăţile de temperanţă, de luptă contra sectanţilor, de pace, şi cu alte scopuri morale şi religioase ce se

urmăresc prin societăţi pentru a fortifica disciplina religioasă în popor.

6. Ori ce formă ar lua canoanele, de o cerinţă totdeauna să se ţină cont, care e condiţia cea mai de căpetenie dela care atârnă reuşita moralizării poporului prin spovadă. Condiţia aceasta e: preotul să nu urmărească prin canoane nici un scop material, dar absolut nici unul. Publicul de azi examinează din fir în păr toate acţiunile duhovnicului său. Dând spovediţilor canoane de prescuri, lumini, ori chiar şi slujbe, aşa numitele sărindare şi serăcuste, numai decât îşi aude critica din popor: Preotul vrea să-şi facă venite şi să se îmbogăţească din sudoarea noastră. Ieşind la biruinţă părerea aceasta, orice ar mai face preotul, opinia publică îl scoate ca interesat, şi atunci nici predicile sale, ori cât de frumoase ar fi, nu mai au în popor nici un efect. Au trecut vremile bătrâne, când poporul zicea fă ce zice, nu ce face popa. Azi care pe care se supralicitează în apucături, şi dacă cineva din popor ridică obiecţiuni, numai decât păcătosul răspunde că şi popa aşa face, de ce să nu facă şi el, doar şi el este făcut din materia din care preotul său e făcut. E om, şi ce se iartă preotului, şi lui i se poate ierta. Aceasta nu înseamnează, că preotul să nu slujească liturghii pe plată, şi să nu facă masle. Le face, dar le face cerându-i-le înşişi enoriaşii şi fără nici o legătură cu canoanele dela spovedanii.

Preotul trebue să fie lumină, viaţa sa să nu i-o întunece nici un fel de umbră [trădare], adeverind totdeauna şi întru toate împrejurările cuvintele lui Isus ce zice: Umblaţi până aveţi lumina în lumină, ca întunerecul pe voi să nu vă cuprindă, căci celce umblă întru întunerec nu ştie unde merge [Ioan 12, 35].

Şi acuma de încheere se impune o întrebare: De ce mijloace se foloseşte preotul, ca aceste canoane de el dictate să nu fie porunci grele ce sună în pustie, ci seminţe bune ce cad în pământ bun şi sporesc cu îmbelşugare şi roadele bune, cari ridică turmele cuvântătoare din noroiul păcatelor şi

le dau avânt spre ajungerea culmilor virtuţii religioase şi cetăţeneşti?

Mijlocul de căpetenie, îndoială nu încape, este duhul religios ce-l ştie trezi preotul prin credinţa sa vie ce o va şti planta în sufletul poporului. Credinţa produce însufleţire, iar însufleţirea dă şi celui slab puterea ce e în stare a muta şi munţii. Duhovnicul însufleţit nu seamănă nici când vorbe uşuratice ce zboară prin aer ca fluturii uşuratici ce nu desvoltă nici o putere, ci seamănă adevăruri cuceritoare cari răscolesc inimile enoriaşilor ca şi furtuna ce răstoarnă arbori puternici şi vechi. Căci numai convingerile cu cari se propagă adevărurile pot răscoli şi inimile enoriaşilor şi pot predispune pe enoriaşi a se lepăda de plăcerile pământului şi a îmbrăţişa cu toată puterea de care dispun cauzele ceriului. Duhovnicii cari ştiu răscoli sufletele enoriaşilor şi pot produce însufleţire în enoriaşi, totdeauna obţin în păstorirea lor cele mai mari succese cu ajutorul canoanelor.

Le stă duhovnicilor în ajutor însă şi o specială putere, care asigură reuşita îndreptărilor cu ajutorul spovadei. Puterea aceasta o dă duhovnicilor sf. Evanghelie când zice: Ori câte veţi lega pe pământ, vor fi legate în ceriu, şi ori câte veţi deslega pe pământ, vor fi deslegate şi în ceriu [Mat. 18, 18]. Care va să zică preoţii duhovnici au puterea de a lega şi deslega păcatele. Dintre spovediţi deci ceice împlinesc canoanele vor fi deslegaţi de păcate, iar ceice nu le împlinesc şi astfel comit păcatele contra Duhului sfânt, parte prin aceea că nu-şi spun duhovnicului toate călcările de legi şi parte prin neîmplinirea canonului, nu că nu vor fi deslegaţi, ci din contră păcatele lor ţinute vor fi până atunci până ce se îndreaptă. Apoi la un spovedit mai mare pedeapsă ca aceea, că nu se desleagă, nu i se poate da. Cel nedeslegat de păcate dacă are conştiinţa cât de cât la locul ei, nu se simte bine până ce nu primeşte şi el darul deslegării. Acesta e mijlocul admis şi de canoanele Bisericii, de a constrânge la împli-

nirea canoanelor pe spovediţi. Se înţelege că nu vine pedeapsa aceasta aşa din senin, fără a-i premerge exhortaţiile necesare din partea duhovnicului. Intâi i se va vesti că e mare păcat a tăinui păcatele la spovadă sau a nu împlini canonul obţinut la spovadă. E păcat mare acesta, pentrucă e păcatul contra Duhului sfânt, păcatul minciunii, şi Hristos apriat ne spune, că toate păcatele se iartă; se iartă lepădările de Hristos, dacă lepădărilor le urmează întoarcerea cătră Hristos, se iartă uciderile şi alte păcate grele după întoarcerea dela aceste păcate, iar cine va huli asupra Duhului sfânt nu are iertare fiind vinovat judeţului de veci [Marcu 3, 29]. Se înţelege că şi azi trebuesc observate însuşirile ce le dă în această materie evanghelistul Mateiu. Primadată neîmplinirea canonului trage după sine dojana între patru ochi, apoi dojana între doi sau trei martori şi mai pe urmă vestirea păcatului în sobor, şi numai după împlinirea formelor acestora, se aplică pedeapsa: să-ţi fie ţie ca un păgân şi vameş [Mat. 18, 17]. Nici atunci însă nu se trag cele din urmă consecinţe, ci i se lasă timp de cugetare, ca să nu aibă nici o scuză nici înaintea lui Dumnezeu şi nici înaintea oamenilor, că Biserica nu-i deschide braţele ca părintele cel bun ce şi-a reprimit fiul său întors dela rătăcire.

Sunt deplin întărit în convingerea, că mijloacele acestea duc cu siguranţă la scop. Unii se întorc mai curând, alţii mai târziu, dar partea lui Iuda cu siguranţă nime nu şi-o doreşte. Poporul nostru nu e liber cugetător, nici ateist, ci ideea Dumnezeirei e adânc înrădăcinată în fiinţa lui. De aceea măsura de forţă morală, aplicată cu tact şi deplină moderaţie, e sortită a ne păstra poporul în credinţa obiceiurilor lui strămoşeşti.

Ca totuş siguranţa îndreptărilor să fie şi mai deplină, obiceiul de a denega deslegările celorce dau dovadă de renitenţă în împlinirea canoanelor sau apoi îşi fac mărturisirile numai de mântuială, să se generalizeze, adecă nu numai un preot sau

doi să urmeze procedura aceasta, ci toţi preoţii noştri — bine înţeles cu întregirile ce le recere importanţa cauzei, — iar dacă se poate, obiceiul să se generalizeze la toate confesiunile creştine, nu cumva pe urmă unii vânători de suflete să-şi făurească armă de a dobândi proseliţi.

Biserica mai bine iartă de 70-ori câte 7, decât să-şi răsbune o singură dată. Loveşti deci pe penitenţi mai bine cu canoane ceva mai uşoare şi plăcute, ca să le poată împlini mai cu drag, decât să dai canoane cari nu se pot împlini de mărturisiţi, aducându-i apoi în poziţia aplicării pedepselor extraordinare. Inaintea dictării canoanelor e mai bine a avea înainte consimţământul spovedituluі, că va putea împlini ori nu canonul, decât a-i dicta unul care cu siguranţă îl va afla prea greu şi imposibil de îndeplinit.

Protopop VASILE GAN.

REÎNVIEREA ȘCOALELOR CATEHETICE ÎN GRECIA.

Istoria pedagogiei are un capitol important în care se ocupă cu școalele episcopale, mănăstirești și bisericești din evul mediu. Cei mai mulți dintre pedagogii moderni au cuvinte de laudă pentru grija și pentru zelul pe care Biserica l-a arătat totdeauna când, dintr'o cauză sau alta, cultura și în special educația religioasă-morală a societății era amenințată ori stingherită în drepturile ei.

Felul acesta de instrucție și educație nu ne este strein nici nouă, în special Românilor ardeleni, cari până ieri-alaltăeri am fost crescuți exclusiv sub grija părintească a autorități bisericești. Insă lucrul pe care l-a făcut Biserica ortodoxă română când fiii ei erau asupriți, l-au făcut desigur și celelalte biserici surori în condiții similare.

In veacul XIX-lea și în formă mai desăvârșită în zilele noastre popoarele s'au eliberat din jugul asupritorilor și noua lor organizare cu forma de stat național, a încercat să înlocuiască Biserica, în multe acțiuni ale ei. Am asistat la statificarea școalelor confesionale primare, secundare și normale și astăzi încă nu e destul de lămurită problema învățământului religios și a controlului lui în școalele primare și secundare. Părerea guvernelor în ce privește religia și învățământul religios ca și în general toate părerile de guvernare sunt schimbătoare, pentrucă sunt în funcție de autoritatea și ideile miniștrilor. Și cum părerile domnilor miniștri sunt de atâtea ori potrivnice intereselor și idealului bisericesc, e natural ca Biserica în general și învățământul religios

în special să fi suferit o diminuare a prestigiului şi o restricţiune a drepturilor lor. Ceeace s'a întâmplat în România în ultimii ani s'a întâmplat şi în alte state naţionale ortodoxe; şi s'a întâmplat mai ales în Grecia. Iată prin urmare, de ce s'a alarmat Biserica ort. elenă şi de ce în ultimele ei întruniri, congrese şi sinoade a căutat să găsească mijloacele pentru îndreptarea răului. Mijloacele s'au găsit cu uşurinţă, pentrucă sunt cunoscute din trecutul istoric şi martiric al acestor biserici creştine: *Reînfiinţarea şcolilor catehetece, a şcolilor bisericeşti.*

In urma experienţelor de până acuma Biserica elenă a ajuns la concluzia, că e păgubitor pentru ea şi însemnează că dezertează dela una din cele mai sfinte datorii ale sale, când lasă instruirea şi educaţia religioasă în mâinile statului. In urma atitudinei unor miniştri şi în urma unor dispoziţii guvernamentale, Biserica nu mai poate avea încredere şi prin urmare nu mai poate lăsa grija învăţământului religios în mânile statului, numească-se acest stat chiar ortodox şi naţional. Deci Biserica îşi revendică exclusiv pentru sine dreptul de a se îngriji de educaţia şi instrucţia religioasă morală a cetăţenilor statului creştin ortodox. Bine înţeles că la o paşnică înţelegere cu statul pe tema aceasta nu s'a ajuns încă. Biserica ort. elenă a hotărât însă, ca începând cu data de 15 Octomvrie a. c. să deschidă şcoli catehetice în toate bisericile din cuprinsul Eladei. Toate bisericile ortodoxe din Atena şi din provincii de două ori pe săptămână se transformă în şcoli pentru predarea învăţământului religios. S'a improvizat un modest mobilier în fiecare biserică pentru acest scop.

Societatea e împărţită în 3 clase şi se fac lecţii speciale pentru fiecare categorie:

a) Copiii dela şase la doisprezece ani.
b) Dela doisprezece la douăzeci de ani şi
c) Indivizii trecuţi de douăzeci de ani.

Invăţământul acesta este gratuit şi facultativ. Gratuit, pentrucă preoţii, profesorii, studenţii şi laicii

cari s'au angajat să facă predarea acestui învăţământ, nu primesc nici un fel de remuneraţie şi nici elevii în general şi în general auditorii nu plătesc nimic pentru această instruire.

Facultativ, pentrucă Biserica n'are mijloace de constrângere şi chiar să aibă, nu înţelege să facă vre-odată uz de ele. Prin predici, prin ziaristică, prin conferinţe şi prin alte mijloace, s'a făcut însă propagandă şi mai ales s'a făcut apel la inima părintească, cerându-se ca părinţii să-şi îndrume copiii la cercetarea acestor şcoli.

Glasul Bisericii pare a nu fi sunat în pustiu şi iniţiativa se arată promiţătoare. In orele destinate catehizării, bisericile sunt arhipline şi disciplină şi seriozitate se observă pretutindeni.

In general lumea laică a primit cu bucurie şi priveşte acţiunea pornită ca un semn bun, ca un semn de regenerare şi de înălţare a Bisericii ort. greceşti. Contactul între Biserică şi familie, între preoţi şi credincioşi, e acum mai viu şi mai cu mult interes din ambele părţi. Totodată, în aceste şcoale copiii sunt instruiţi şi în cântarea bisericească şi este o clipă înălţătoare să asculţi corul copiilor la săvârşirea sfintei liturgii. Atât părinţii cât şi copiii cercetează mai regulat biserica şi în general interesul pentru viaţa religioasă pare a fi crescut. Acum este vorba ca grija Bisericii să se extindă şi în alte domenii de viaţă, să caute cultivarea tuturor claselor sociale.

Credem că nu greşim când spunem, că problema interesează şi Biserica ortodoxă română şi că prin asemenea iniţiative se poate înscrie în istoria pedagogiei un al doilea capitol de laudă şi de cinste la adresa bisericii lui Isus Hristos.

Atena, Noemvrie 1931.

Pr. S. CÂNDEA.

ÎN JURUL ÎNFIINŢĂRII EPISCOPIEI MARAMUREŞULUI.

Sfântul Sinod, în actuala sesiune, a reluat în discuţie chestiunea înfiinţării proiectatei episcopii ortodoxe a Maramureşului. După cât ne amintim, Sf. Sinod a mai luat o hotărâre în acest sens — în 1928 — care trebuia întărită de Corpurile Legiuitoare printr'o lege specială. Deatunci au trecut trei ani. Hotărârea a acoperit-o praful, undeva prin arhiva sinodală. Se vede că aceasta i-a fost soarta hotărâtă de conducătorii politici ai ţării cari răspundeau celor ce cereau înfiinţarea episcopiei, cu vechiul refren: n'avem fonduri. Acum chestiunea s'a scos iarăşi la lumină. O spunem răspicat că această episcopie e necesară şi deci, trebue să ia fiinţă. O cere pomenirea sfântă a unei episcopii pierdute în lupta cu trecutul amărăciunilor.

Istoria ne spune că în secolul al XIV-lea, din râvna voevozilor români Dragoş şi Baliţă, s'a înfiinţat o episcopie în Perii Maramureşului, pentru trebuinţele dreptcredincioşilor din Nordul ţării. Mai multe rânduri de vlădici curajioşi şi plini de duhul unor vremi ce nu mai sunt, au stat de straje în fruntea falangelor de luptători ai credinţei strămoşeşti. Au luptat şi s'au stins muceniceşte cu episcopie cu tot, cotropiţi de puhoiul catolicismului unguresc.

Episcopia proiectată în 1928 nu s'a înfiinţat. Dimpotrivă, în răstimpul acestor trei ani ni s'au rezervat surprize. O nouă episcopie catolică unită, ca urmare a celor hotărâte în nedorita pacoste naţională a Concordatului cu Vaticanul. Cu alte cuvinte,

ceeace au împiedecat cu atâtea jertfe uitaţii vlădici din Peri, se face cu consimţământul nostru[1] la un deceniu după unire. Curat că bun mai e Românul şi plin de îngăduinţă e sufletul lui. Pentru aceasta s'au găsit fonduri. Iar dacă ne împiedecăm de aceste vădite nedreptăţi ce se fac Bisericii noastre, suntem acuzaţi că alimentăm ura dintre fraţi şi înteţim luptele confesionale. Aşa zic cei cari deşi trăesc în ţara românească, profesează un creştinism universal, mai presus de preferinţele confesionale. Decât ei nu zic bine. De aceea fie-mi iertat să mă opresc puţin asupra unor ecouri din presă, privitoare la înfiinţarea episcopiei ortodoxe a Maramureşului.

Dl Nae Ionescu, îndată ce a auzit de hotărârea repetată a Sf. Sinod, s'a năpustit asupra ei. Şi, cum era de aşteptat, Dsa dă soluţii pentru a se evita o sporire a episcopiilor, recomandându-ne să ne mai întrebăm şi de ce nu trebue înfiinţată o nouă episcopie, iar nu totdeauna: de ce trebue. Şi pune Dsa între motivele cari se opun, inevitabilul argument al lipsei de fonduri, precum şi alte motive cari fac parte din repertoriul obicinuitelor atacuri împotriva înaltelor feţe bisericeşti.

Logica dlui Nae Ionescu este ispititoare. Te strânge ca'n cleşte. Şi mărturisesc, îmi place, dar în afară de subiectul nostru. Aşa, bunăoară la o oră de curs ar merge. Şi dacă, din Crăciun în Paşte n'aş mai da prin Ardeal. Din păcate sau din fericire, trebue să descalec din tren tocmai la fericitul oraşel dela confluenţa Târnavelor. Şi acolo mi-e dat să aud, din când în când, aprecieri nu prea măgulitoare, la adresa Bisericii mele. Şi iată că atunci toate ideile mele de creştinism luat mai presus de confesiuni, mă părăsesc ca prin minune, astfel că rămân şi eu un împătimit al răsboiului confesional. Acum de curând mi-a fost dată una din aceste neplăcute ocaziuni de a asculta cum ne răstignesc uniaţii.

Era pe la jumătatea lui Octomvrie trecut. Mă

[1] Al Parlamentului, nu al nostru! N. R.

pregăteam să plec la studii, în vederea noului an academic. Aflându-mă pe-acea vreme în Blaj, am intrat într'o frizerie. Acolo Rev. Domn canonic Ioan Sâmplăceanu se muncea să convingă pe frizer — om onorabil de altfel — că uniţii au fost neîndreptăţiţi prin ultima curbă aplicată salarului lor, care e de 21% faţă de 12% a ortodocşilor şi că guvernul intenţionează să mai facă reduceri în personalul bisericesc, aşa după cum de mult s'a făcut ortodocşilor. [Mă gândeam unde-ar fi norocul să mai vedem şi minunea aceasta?]. „Dar noi nu vom admite să se facă aceste tăieri în personal. Ortodocşii au admis, căci ei aveau creiate atâtea slujbe inutile pe când noi n'am avut de-acestea..." spunea mai departe Rev. Domn canonic. La întâmpinarea mea cuviincioasă cu disproporţia salariilor unui canonic şi a unui consilier ortodox, prin care s'ar justifica amputările făcute recent salariilor, şi celelalte, d-sa n'a răspuns. Eram prea mic şi d-sa prea mare. Iată dar ce sentimente nutresc uniaţii faţă de „schismaticii" cari se mulţumesc cu 15 consilieri pentru cinci eparhii şi aproape două milioane de credincioşi faţă de 31 canonici uniaţi la cinci eparhii cu peste un milion de suflete. E clar, nu?

Dar dl Nae Ionescu se gândeşte [ortodox fiind ca şi noi], că ortodocşii ar putea fi consideraţi altfel decât răbdători, dacă ar tăcea şi ar rămânea fără episcopie în Maramureş, din simple motive bugetare. Şi pentru aceasta vine cu o propunere ispititoare: să se reducă numărul eparhiilor unite în proporţie cu numărul credincioşilor. Ar urma aşadar, ca uniţii să aibă în Ardeal cel mult trei eparhii, rămânând cele ortodoxe la numărul de astăzi. Soluţia aceasta ar fi acceptabilă, având-se în vedere greutăţile financiare ale tezaurului. Ar urma aşadar, ca desfiinţându-se două eparhii uniate, să nu se respecte, sau chiar să se denunţe Concordatul. Dar, unde e curajosul care să facă lucrul acesta? Noi ştim bine cât zel au pus politicianii noştri la împlinirea întocmai a celor specificate acolo. Nu ştiu care ar îndrăsni să se preteze

la operaţia contrară, la inversa acestei „teoreme". Mai cu seamă că ministerul Cultelor a răposat de mult. Soluţia aceasta neputându-se realiza, cade dela sine. Iar nouă trebue să ni se împlinească această îndreptăţită revendicare şi să se scoată astfel din negura vremurilor episcopia legitimă a Maramureşului. Căci acest uitat pământ al suferinţelor va fi pierdut altfel, cu grija naţională ce i-o poartă episcopul uniat dela Baia-mare [nu al Maramurăşului!]

Domnul profesor Nicolae Iorga, care are o deosebită veneraţie pentru toate monumentele sfinte ale trecutului, să păşească la înfiinţarea ei şi îşi va asigura un plus de recunoştinţă din partea unui colţ de ţară sortit luptelor şi sfâşierilor. Şi prin împăcarea ortodocşilor se va pune capăt măcar în parte ostilităţilor dintre cele două confesiuni de un neam, ale Ardealului; căci: „Der bloss niedergeworfene Feind kann wieder aufstehen; aber der versöhnte ist wahrhaft überwunden" [Schiller].

GRIGORIE T. MARCU.

ÎNVĂŢĂMÂNTUL RELIGIOS
ÎN NOUL PROIECT DE PROGRAMĂ ANALITICĂ

Indicaţiunile metodice schiţate de părintele Dr. N. Popescu, fost secretar general la culte şi actualmente la ministerul instrucţiunii, sunt călăuzite de tendinţa intensificării şi actualizării învăţământului religios prin mijloace practice, la îndemâna oricărui profesor de religie conştient de înalta sa chemare educativă.

În primul rând se dă în acest proiect preoţilor-profesori sfatul de a citi elevilor lecţiile de istorie biblică, nu dintr'un modest manual sumar, ci dintr'o Biblie complectă, făcându-i să înţeleagă că această sfântă carte cuprinde cuvântul Domnului în întregime. Astfel lecţiile vor impresiona în mod deosebit tineretul, care simte şi el „nevoia de documentare".

La fel se cer lecturi din cărţile de slujbă şi cântări bisericeşti, potrivite a cuceri sufletul elevilor prin frumuseţea poeziei creştine şi a-i pregăti pentru înţelegerea serviciilor divine.

Ca mijloace de intuiţie recomandă păr. secretar general a se înfăţişa elevilor modele după iconografia ortodoxă, nu după tablouri apusene, fiind icoanele ortodoxe mai apropiate de adevărul biblic şi mai cunoscute elevilor crescuţi în tradiţia familiară şi în atmosfera bisericii noastre. Tot astfel insistă, ca profesorii de religie să viziteze împreună cu elevii bisericile din localitate, să asiste la serviciile divine şi să-i înveţe mai multe rugăciuni. Toate acestea cu scopul de a „captiva sufletul şcolăresc pentru dumnezeeasca viaţă a Mântuitorului".

Astfel sunt arătate, în câteva linii mijloacele de întrebuinţat şi scopul de urmărit din partea celor însărcinaţi cu predarea învăţământului religios în şcoalele secundare.

Pentru atingerea scopului de captivare a sufletului, este de neapărată trebuinţă a trezi în elevi un interes viu şi durabil pentru valorile ideale-educative ale credinţei. După concepţia pedagogică a lui Herbart, toate ramurile învăţământului trebue

să aibă în vedere mai mult trezirea interesului viu şi stăruitor decât împărtăşirea unei cantităţi exagerate de cunoştinţe. Căci acestea dispar curând din sufletul elevilor, dacă profesorul nu e în stare sau nu-şi dă silinţa a trezi un interes mai viu pentru ele. Interesul religios trebue să sfinţească întreg învăţământul, făcând ca lecţia de religie să producă în sufletul elevilor impresiuni cu totul deosebite de ale oricărei alte materii de învăţământ.

Dacă va reuşi profesorul să trezească acest interes religios, adică interesul multilateral pentru personalităţi, momente şi probleme religioase, va putea să aibă mulţumirea de a fi sădit în sufletul tineretului o forţă vie, un razim puternic şi un scut de apărare împotriva tuturor ispitelor, cari pândesc la răspântiile vieţii umane. Interes pentru orice lucru nu poţi însă avea decât cunoscându-l şi îndrăgindu-l. Deci pentru trezirea interesului religios este de neapărată trebuinţă împărtăşirea unei cantităţi de cunoştinţe selecţionate cu cea mai mare îngrijire din vastul domeniu al doctrinei şi experienţelor religioase. Această selecţionare şi împărtăşire a cunoştinţelor religioase, trebue să urmeze metoda cea mai potrivită, spre a face pe elevi, să îndrăgească studiul religiei şi să aştepte cu dor prilejul de înălţare sufletească, pe care ar trebui să-l aducă fiecare oră de religie. După cuvântul răposatului pedagog Wilhelm Rein, numai învăţământul care se desfăşoară metodic, potrivit cu legile spiritului, poate avea forţă durabilă în educaţie.

Pedagogia modernă nu mai admite ca astfel de cunoştinţe, privitoare la viaţa religioasă şi la adevărurile credinţii, să fie împărtăşite elevilor după metoda tradiţională, şcolastică-dogmatică sau după cea catehetică, cu răspunsuri forţate de anume întrebări, prin cari secole de-arândul s'au inoculat tinerelor generaţiuni principii abstracte şi definiţiuni seci, dar mai mult sau mai puţin savante, fără a li se pune şi judecata în lucrare, ci silindu-i la o memorizare mecanică, potrivită să producă desgust, mortificând iar nu trezind interesul viu şi durabil. Dintr'o asemenea împărtăşire de cunoştinţe evident că sufletul tineretului nu se poate îmbogăţi cu nimic; dar mintea lui rămâne apăsată ca de un balast pe care se va sili să-l îndepărteze cât mai în grabă, fiindu-i străin şi neasimilabil.

Istorisiri şi întâmplări religioase, înfăţişate în mod intuitiv şi potrivite cu gradul de desvoltare sufletească a elevilor, vor

putea fi valorificate în învăţământul educativ cu rezultate incomparabil mai bune decât ale catehismelor.

Mântuitorul însuşi a indicat metoda cea mai corespunzătoare învăţământului religios, întrucât adevărurile credinţii şi ale evangheliei creştine nu le-a propovăduit prin definiţii şi sisteme complicale, ci a făcut ca ele să răsară în mod firesc din pildele şi parabolele, ce istorisea ucenicilor săi. Însăşi Sfânta Scriptură, acest izvor nesecat al învăţământului religios, în partea sa covârşitoare nu e decât istorie. De aceea ne îndrumă pedagogia modernă, să aşezăm învăţământul religios pe baze istorice dând elevilor la fiecare vârstă, ceeace este mai accesibil priceperii lor şi procedând dela cunoscut la necunoscut, dela uşor la mai greu, dela concret la abstract.

Fiind viaţa religioasă a zilelor noastre extrem de sfăşiată şi complicată, învăţământul religios nu poate începe cu înfăţişarea şi analizarea ei. Cine ar încerca să facă mai întâi cunoscute fenomenele religioase ale prezentului, ar cădea în aceeaşi greşală ca un profesor de fizică, dacă ar duce pe elevii începători într'o fabrică modernă şi ar începe să le explice, cum funcţionează maşinăriile ei complicate.

De aceea trebue construit planul de învăţământ religios pe baze istorice-genetice, îndrumând tineretul să percurgă treptat momentele mai însemnate din epocile de desvoltare religioasă, dela început până în timpul de faţă.

Istorioarele morale, cari se predau începătorilor şi istorisirile din Vechiul Testament sunt menite a oferi materialul de pregătire, prin care să se deschidă calea Mântuitorului nostru Isus Hristos spre sufletul copiilor. Viaţa şi învăţăturile lui Isus constitue centrul învăţământului religios. Iar istoria bisericească ce urmează a se preda mai târziu, va contribui să înrădăcineze în sufletul viitorului membru al societăţii convingerea, că învăţătura creştinească, pornită din cuvântul lui Dumnezeu, dupăce a fost în stare să învingă în trecut toate piedecile, ajutând omenirea să înainteze pe calea desăvârşirii, va rămânea şi în viitor hrana cea mai aleasă a sufletelor creştine, pregătindu-le calea spre mântuire. Tratarea pedagogică a istoriei biblice şi a istoriei bisericeşti va produce în sufletul elevilor sentimente şi convingeri religioase cari alimentate şi mai târziu din partea preoţilor, prin o activitate pastorală sistematică, vor influinţa în mod hotărâtor întreaga viaţă şi toate faptele lor.

Această tratare pedagogică cere, ca profesorul să pornească dela experienţele religioase, ce aduce cu sine din viaţa familiară şi socială. Acestora va adăuga istorisiri nouă — concrete, vioaie şi atrăgătoare — punând în lucrare fantazia copiilor şi dându-le serii întregi de intuiţii interne, din cari ei înşişi, prin propria lor judecată să fie în stare a extrage învăţătura religioasă-morală, precum şi conclusiuui educative cu privire la valoarea creştină a neamului şi a bisericii lor.

S'au desfăşurat în timpul din urmă serioase stăruinţi pentru îmbunătăţirea metodei la fiecare obiect de învăţământ, deci şi la religie. Trebue să accentuăm însă, că mai presus de orice metodă este însăşi personalitatea profesorului. Cel închinat, cu toate puterile sufletului, misiunii sale de educator, chiar autodidact fiind, va reuşi să aibă o metodă ducătoare la scop, câtă vreme alţii, oricât de instruiţi, dacă sunt lipsiţi de sentimentul vocaţiunii pentru cariera lor, nici cu ajutorul celor mai bune metode didactice nu vor face multă ispravă.

Fiindcă la religie în primul rând se cere educaţia sentimentelor şi numai în al doilea rând îmbogăţirea cunoştinţelor, personalitatea profesorului trebue să fie ea însăşi, mai în măsură decât la celelalte obiecte de învăţământ, izvor permanent de îndemnuri bune pentru elevi. În privinţa aceasta situaţia profesorului de religie este egală cu a predicatorului. Precum acesta trebue să întruchipeze în fiinţa sa virtuţile, spre a căror practicare îndeamnă pe credincioşi, tot astfel profesorii de religie trebue să aibă totdeauna clar în conştiinţa lor postulatul de a fi mai întâi ei înşişi aşa, cum doresc ori sfătuesc să fie elevii lor. Altfel rămân zadarnice toate stăruinţele de a da o bună educaţie religioasă tineretului care, oricât de nepriceput în aparenţă, ajunge repede să observe contrazicerile dintre vorbele şi faptele profesorilor.

Oricare profesor de religie trebue să-şi dea silinţa a face din catedra sa un amvon de propovăduire a adevărului religios-moral, ţinând totdeauna seamă de cuvintele Mântuitorului: „Cine va primi un prunc în numele meu, pe mine mă primeşte. Iar cine va necăji pe unul din aceşti mici, cari cred în mine, mai bine i-ar fi lui, să-şi spânzure o piatră de moară de grumazi şi să se înece în adâncul mării". (Mateiu c. 18, v. 5—6).

Prof. I. LUPAŞ.

CARI DINTRE ERETICI

ŞI SCHISMATICI VOR PUTEA FI PRIMIŢI IN SÂNUL BISERICII ORTODOXE: a) PRIN BOTEZ, b) PRIN MIR-UNGERE ŞI c) PRIN „LIBELOS PISTEOS?“ [1]

1. SCURT ISTORIC.

Mântuitorul a poruncit apostolilor: „Mergând învăţaţi toate popoarele, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh“ (Mat. 28, 19). Ucenicii lui Ioan Botezătorul, cari aveau un botez, dar în numele lui Ioan, sunt botezaţi de Apostolul Pavel în numele Sf. Treimi.

Prima ceartă pentru rebotezare se iveşte pe la sfârşitul veacului IV. Bisericile din Asia-mică, Egipt şi Africa nu recunosc nici un botez din afară de Biserică şi-i botează din nou pe toţi ereticii şi schismaticii ce se întorc în Biserică. Biserica din Roma, dimpotrivă, recunoaşte ca valid botezul săvârşit în afară de Biserică. Disensiunea aceasta durează până la Sinodul I. ecumenic. Sinodul acesta nici nu respinge orice botez dinafară de Biserică, cum făceau Bisericile din Asia-mică, Egipt şi Africa, nici nu recunoaşte botezul tuturor ereticilor, ci recunoaşte botezul Novaţianilor (can 8) şi respinge pe al adepţilor lui Paul din Samosata (can. 18), fără nici o motivare. Motivarea o dă Sinodul II. ecumenic care înşiră alături de Novaţieni şi alături de Paulicieni încă câteva feluri de eretici. In can. 7 Sinodul acesta hotăreşte ca Arienii, Macedonienii, Sabatienii (o specie de Novaţieni), Novaţienii, Quartodecimanii şi Apolinariştii să fie primiţi prin Sf. Mir, iar Eunomianii „cari se botează cu o singură cufundare“, Montaniştii şi Sabelianii, cari reduc Sf. Treime la o singură persoană, să fie botezaţi din nou. Motivul sau criteriul împărţirii acesteia în două grupe se vede aci clar: la

[1] Temă tratată în vederea prosinodului ecumenic ce se va aduna la vară în sf. Munte.

prima grupă aparţin eretici cari deşi nu învaţă corect despre Sf. Treime, totuşi n'o resping cu totul; la a doua aparţin ereziile cari alterează până la antitrinitarism învăţătura despre Sf. Treime, dintre cari unii, Eunomianii, manifestă greşala lor şi în botezul printr'o unică cufundare.[1] Sinodul trulan observă acelaş criteriu repetând în can. 95 dispoziţia aceasta şi adăugând la prima grupă pe Nestoriani, Eutihieni şi Severieni: iar la a doua pe Manihei, Valentinieni şi Marcioniţi.

Lucrurile se complică puţin dela 1054 încoace. Mihail Cerularie botează din nou pe Catolici ca fiind botezaţi numai printr'o cufundare. Exemplul lui e urmat şi de alţii după el.[2] Nu însă de toţi. Uneori erau primiţi numai prin mir alteori chiar numai prin abjurarea credinţii.[3] In 1484 într'un sinod din Constantinopol se promulgă o acoluţie specială pentru primirea Catolicilor prin mir-ungere. Aceasta se observă până în 1755 când patriarhii orientali decretează ca toţi ereticii — inclusiv Catolicii — cari revin la ortodoxie să fie rebotezaţi. Această procedură datează în ortodoxia greacă până azi. Sunt primiţi însă uneori prin hotărâre sinodală Latini şi Protestanţi prin simplă mir-ungere. Luteranii şi Calvinii au fost supuşi aceloraşi condiţii ca şi Catolicii.

In Biserica rusă până la 1667 Catolicii se rebotezau, iar de atunci numai se miruesc dacă n'au fost confirmaţi, iar de-au fost confirmaţi fac numai mărturisire de credinţă. Luteranii şi Calvinii erau rebotezaţi până la 1718, de-atunci se primesc prin mir-ungere.[4]

Biserica română are o rânduială proprie pentru primirea Catolicilor şi alta pentru Luterani, Calvini, Armeni şi pentru „alţii ce sunt desbinaţi dela Biserica noastră" ungându-i şi pe primii şi pe ultimii cu Sf. Mir, dar nebotezându-i. Dar cum spune Evhologhiul dela Bucureşti 1926 pag. 541, „se cuvine a boteza

---

[1] Mitropolitul Calcedonului. Agatanghel, în „*Ὑπόμνημα περὶ του κυρους τοῦ βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν καὶ τῶν σχισματικῶν*" [Referat despre validitatea botezului ereticilor şi schismaticilor, în *Ὀρθοδοξία*, organul patr. din Constantinopol, Iunie 1931, pg. 352. Referatul e scris tot în vederea prosinodului ecumenic].

[2] Idem op c. p. 355.

[3] M. Jugie, Theologia Dogmatica Christianorum orientalium vol. III, p. 108—9.

[4] M. Jugie: ibidem.

din nou pe ceice după ritualul lor nu se botează în numele Sf. Treimi... ca Socinianii şi alţii". Stabileşte cum vedem acelaş criteriu pe care l-au stabilit sinoadele ecumenice şi Mântuitorul.

2. EXPLICAŢIILE CE SE DAU ACESTEI DEOSEBIRI DE ATITUDINE.

Cum vedem dela 1054 până azi, privitor la botezul ereticilor există aceeaş disenziune între diferitele Biserici locale, care exista înainte de Sinodul ecumenic. Unele Biserici recunosc botezul unor eretici, altele nu. Mai mult chiar, una şi aceeaş Biserică a recunoscut într'o vreme botezul unor eretici, în altă vreme nu.

Deosebirea aceasta de atitudine o explică unii teologi (mai ales cei ruşi, dar şi unii dintre greci), după teoria apuseană, că botezul săvârşit cu apă şi în numele Sf. Treimi este în sine valid chiar acordat în afară de Biserica ortodoxă. Alţi teologi (dintre cari mai ales cei greci ca: Andrutsos, Diobuniotis, Hrisostom Papadopulos etc.) cred dimpotrivă că toate botezurile din afară de Biserică, fără excepţie, sunt în sine nevalide, dar Biserica poate face din condescendenţă (aşa zisa economie), când interesele ei o cer, valide, botezurile săvârşite în apă şi în numele Sf. Treimi, alteori însă e mai riguroasă şi nu le face ulterior valide, ci rebotează pe ceice vin la sânul ei. Cei din urmă resping prima teorie, pe motiv că dacă botezul oarecărei erezii ar fi valid în sine, Biserica ortodoxă ar trebui să-i recunoască validitatea şi n'ar mai avea libertatea de a uza sau nu de economie.[1]

Dar noi punem întrebarea: de ce, dacă în general nici un botez extern nu e valid şi Biserica îl poate face valid, mărginesc aceşti teologi această putere a Bisericii numai la botezurile săvârşite în apă şi în numele Sf. Treimi? Nu există nici un motiv care să împiedece Biserica să facă valid şi orice altfel de botez, chiar şi pe cel spiritual. Apoi prima teorie nu implică în sine necesitatea ca Biserica să actualizeze totdeauna Harul unui botez extern.

Noi credem că prima teorie, cu adausul că Harul unui botez valid din afară de Biserică poate fi actualizat numai când vrea

[1] Hr. Andrutsos, Dogmatica bisericii ortodoxe răsăritene, în trad. rom. p. 328–9 şi M. Jugie op. c. 117 urm.

Biserica ortodoxă, este în stare să explice şi să justifice varietatea de procedură a Bisericilor ortodoxe faţă de botezurile în apă şi în Sf. Treime din afară de ea.

3. CONCLUZIA.

Astfel, în baza acestei teorii, că botezurile în apă şi în numele Sf. Treimi din afară de Biserică sunt după natură valide, dar actualizarea Harului din ele se realizează numai dacă şi când vrea Biserica ortodoxă, — dar şi în baza teoriei economiei care încă se vrea limitată numai la botezurile în apă şi în numele Sf. Treimi — Biserica ortodoxă poate azi să unifice atitudinea sa faţă de botezurile străine, dacă interesele ei o cer, după aceleaşi criterii pe cari le-au stabilit şi sinoadele ecumenice: să primească în sânul său fără botez pe toţi membrii ereziilor cari au fost botezaţi în apă şi în numele Sf. Treimi (e şi condiţia pusă de Mântuitorul); dintre aceştia să fie unşi cu Sf. Mir aceia cari n'au primit încă această Sf. Taină, fie din motive de vrâstă (catolici tineri), fie pentrucă n'au Taina mirului şi a preoţiei. Ceilalţi să dea numai o mărturisire scrisă de credinţă. Adecă: *a)* vor fi botezaţi cei cari au un botez spiritual şi antitrinitar; *b)* vor fi numai miruiţi ceice n'au fost miruiţi sau n'au Mirul şi preoţia ca Taină; *c)* vor fi primiţi cu *libelos pisteos* cei cari au botezul material-trinitar, au fost miruiţi şi au Mirul şi preoţia ca Taină.

Cam aceasta şi este practica actuală în toate Bisericile ortodoxe, afară de cea greacă. De aceea ne era teamă până acum că viitorul prosinod se va lovi în voinţa sa de unificare a acestei practici, de rezistenţa Bisericii greceşti. Iată însă că mitropolitul Calcedonului Agatanghel, încredinţat de Prea Fericitul patriarh al Constantinopolului să studieze această temă tot în vederea prosinodului, ajunge la aceeaş concluzie (vezi art. cit.) Avem, de aceea, toată speranţa, că prosinodul ecumenic va putea soluţiona chestiunea aceasta în sensul de mai sus.

Dr. D. STĂNILOAE.

MIŞCAREA LITERARĂ.

Simon Frank: GESTALT UND FREIHEIT IN DER GRIECHISCHEN ORTHODOXIE. (în volumul: Protestantismus als Kritik und Gestaltung, herausgegeben von Paul Tillich. Zweites Buch des Kairos-Kreises. Darmstadt 1929. Otto Reichl).

Filosoful rus, Simon Frank, este cunoscut lumii occidentale prin broşura „Die russische Weltanschauung" şi prin studiile publicate în revista germană de filosofia culturii, „Logos", în cari şi-a rezumat principiile de teoria cunoaşterii expuse în ruseşte. — Consideraţiile pe cari le face el pe marginea ortodoxismului sunt destul de interesante pentru cine doreşte să pătrundă viziunea filosofică dela baza acestuia, precum şi conţinutul interior şi specific al unei doctrine şi al unei confesiuni, conţinut ce nu se revelează decât unei perspective filosofice.

Una din particularităţile istorice ale Bisericii ortodoxe este de a nu avea o teologie sancţionată în mod bisericesc. Aceasta din cauza predominării elementului mistic-religios. Mai mult: In creştinismul ortodox nu există nici o doctrină sancţionată prin Biserică despre esenţa Bisericii însăşi. De aici derivă faptul absenţii unei instanţe empirice, care să constitue şi să decreteze hotărârea imuabilă în chestiuni de controverse. S'a afirmat că pentru ortodoxism, consiliile ecumenice sunt echivalentul papei din concepţia catolică. Frank respinge această afirmaţie, arătând că instanţa autoritativă cea mai înaltă a bisericii ortodoxe o alcătueşte „opinia publică" [1]; infailibil este numai corpul Bisericii, unitatea supratemporală a Bisericii. Orice expresie temporală şi determinată îşi pierde caracterul de infailibilitate. — Ideia de libertate în ortodoxism n'o putem preciza decât în raport cu ideia de libertate în catolicism şi protestantism. In catolicism alcătuirea supraindividuală, organizaţia obiectivă asimilează individul unei totalităţi transcendente lui. Această asimilare nu este una organică, ci este o înglobare exterioară, care anihilează libertatea interioară a individului. O totalitate abstractă şi omogenă produce o sărăcire a conţinutului bogat al individualităţii. In protestantism, libertatea individuală primează; alcătuirile supraindividuale şi obiective sunt reduse la inconsistenţă şi exteriorizate faţă de un fond subiectiv de viaţă. Ortodoxismul realizează libertatea în sinteza individualului cu generalul, în unitatea substanţială şi internă cu rădăcina ontologică a firii. In ontologismul concepţiei ortodoxe, valoare şi existenţă nu constituesc o dualitate ireductibilă ca în concepţiile idealis-

[1] Nu. Cea mai înaltă autoritate în domeniul precizării şi propoveduirii a doctrinei ortodoxe există: este Sinodul ecumenic. N. R.

mului axiologic, ci ele sunt identice. Adevărul şi mântuirea sunt identice cu existenţa adevărată. Pentru filosofia idealistă a occidentului, tendinţa, năzuinţa în spre valoare sau în spre Dumnezeu este esenţială; pentru ontologismul ortodox, existenţa, fiinţarea în Dumnezeu, constitue singura posibilitate de realizare. Omul considerat în separaţia lui de Dumnezeu, în izolarea faţă de rădăcina şi structura ontologică a existenţii — n'are nici un sens şi nici o valoare. (Din acest motiv o antropologie pură este imposibilă în cadrul religiei). Numai în accesul divinităţii şi în relaţie cu ea se realizează omul. „Der Begriff Mensch ist der Begriff eines Wesens, das von vornherein schon in Beziehung zu Gott gedacht wird". (p. 337). Omul izolat, fără participaţie vie şi interioară la realitatea ontologică, este o existenţă suspendată, lipsită de o finalitate transcendentă. Individualitatea în sensul religios-ontologic prin încadrarea în unitatea Bisericii, nu-şi pierde nimic din forţele ei, ci câştigă în intensitate. Frank citează cuvintele filosofului Komiakov: „Biserica — înţelegând şi pe apostoli şi însuşi pe Hristos — nu este pentru ortodox o autoritate exterioară, ci *viaţa* sa".

Ortodoxul adaugă interiorităţii protestantului unitatea Bisericii, menţinând astfel un echilibru de viaţă lăuntrică.

Pentru intimitatea vie în care trăeşte ortodoxul cu realitatea transcendentă, este explicabilă absenţa unei problematice deosebite a raportului dintre graţie şi libertate. Dacă această problematică a luat o atât de bogată desvoltare în apus, aceasta provine din dualismul şi încordarea dintre om şi divinitate, încordare care în catolicism a luat un aspect tragic, rezultat din faptele imposibilităţii de a te apropia intim de divinitate. In ontologismul ortodox nu există tragicul inaccesibilităţii lui Dumnezeu.

EMIL E. CIORAN.

*

Prof. Dr. Nicolae Terchilă, TÂLCUIREA SFINTEI LITURGHII. Sibiu, 1931. Edit. Asoc. clerului „A. Şaguna". Pag. 80 (format mic). Preţul Lei 15.

Nu odată s'a constatat cu o justificativă durere sufletească adevărul, că bisericile noastre (şi ale altora, fireşte, la fel) nu mai sunt pline la slujbele dumnezeeşti, ca altă dată, ca înainte de răsboiu. Nici la sfânta Liturghie din Dumineci şi sărbători nu mai vin credincioşii în număr aşa de mare şi cu acea sete religioasă, care era podoaba cea mai scumpă a sufletului românesc, pe vremuri.

Fenomenul e explicabil. El e rezultatul turmentării sufleteşti şi a crizei religioase care bântue în toate epocile postbelice. Nu e deci un fenomen cu caracter de statornicie. El poartă mai mult nota efemerului. Asta trebue să ne bucure. Şi să ne stârnească râvna de a lucra fără zăbavă pentru revenirea la normal, pentru readucerea credincioşilor noştri la biserică. Prin săvârşirea conştienţioasă, sinceră, caldă şi frumoasă a sfintelor slujbe şi prin tâlcuirea lor pe înţelesul norodului.

Inceputul s'a făcut. Părintele Dr. N. Terchilă, profesor la Academia teologică din Sibiu, a tălmăcit sfânta Liturghie într'o broşură, care tipărită în admirabile condiţii tehnice poate fi accesibilă oricărui credincios, căci nu costă decât 15 Lei. Datoria preoţilor şi a cateheţilor este să mijlocească cea mai largă răspândire a acestei broşuri menite să povăţuiască pe credincioşi (mici şi mari deopotrivă) să se apropie de „Păharul Domnului" spre mântuirea lor sufletească.

Broşura se poate comanda dela Asociaţia clerului A. Şaguna, Sibiu.

*

I. Mateiu, POLITICA BISERICEASCĂ A STATULUI ROMÂNESC. Sibiu 1931. Pag. 215. Lei 60.

Anumite acte şi declaraţii ale unor bărbaţi de Stat (?) din ultimele guvernări au fost de aşa natură, încât au pus pe gânduri pe credincioşii de elită, cari se interesează de bunul mers al vieţii bisericeşti şi de vigoarea morală a României mari. Din aceste acte şi declaraţii unii credincioşi au tras justificata concluzie, că guvernele ţării (vorbim de ultimele trei) nu-şi mai dau seamă de covârşitoarea importanţă a cultelor în viaţa de Stat; de aceea cultele nici nu sunt preţuite şi sprijinite de către Stat, după cuviinţă. Ba mai mult: ultimele legiuiri [Concordatul, Legea pentru regimul cultelor şi interminabilele amputări la Bugetul Bisericilor) par a ţinti să stânjenească deadreptul binefăcătoarea operă ce sunt chemate s'o săvârşiască diferitele culte în viaţa statului — şi în special cultul ortodox.

Dl I. Mateiu şi-a luat sarcina să arete greşelile politice ce s'au săvârşit în această privinţă în ultimii ani şi să atragă atenţia factorilor de conducere a statului, că o politică bisericească înţeleaptă este necesară nu numai în interesul normalei desvoltări a cultelor, ci şi în interesul sănătăţii morale a Statului. Căci nu există o mai temeinică garanţie a sănătăţii morale a Statului, decât cultele şi mai ales Biserica ortodoxă.

In documentatul său studiu dl I. Mateiu cere o legiferare politică bisericească în cadrul prevederilor constituţionale (fiindcă unele din actualele legi — Concordatul şi Legea pentru regimul cultelor — nesocotesc aceste prevederi) în credinţa, că numai în felul acesta se va putea crea acele raporturi normale între culte pe de-o parte — şi 'ntre acestea şi Stat pe de alta, din cari vor izvorî toate binecuvântările pentru viaţa obştească.

Cartea dlui I. Mateiu este într'adevăr un preţios *Vade-mecum* al politicei bisericeşti, nu numai pentru oamenii cu răspunderi mai inalte în organismul vieţii de Stat, ci şi pentru credincioşii conştienţi şi organic legaţi de soartea instituţiei sacre, care este Biserica.

Nu este primul caz, când dl I. Mateiu aduce prin scrisul său documentat şi limpede atât de preţioase servicii Bisericii, naţiei şi Statului căruia-i slujeşte.

N. COLAN.

CRONICĂ.

EXTERNĂ.

HOTĂRÂRILE SINODULUI BISERICII ORTODOXE ELENE. După mai multe şedinţe în cari au avut loc discuţii agitate, sinodul Bisericii ortodoxe elene şi-a terminat lucrările Sâmbătă în 31 Oct. a. c. Problemele mai de seamă asupra cărora s'a discutat şi s'au luat hotărâri sunt următoarele: Pregătirea prosinodului ecumenic ortodox care se va ţinea la primăvară în muntele Atos. Ca reprezentanţi ai Bisericii ortodoxe elene în acest prosinod s'au ales mitropoliţii Tesalonicului şi Navpactiei şi ca ajutători ai acestora profesorul facultăţii teol. din Atena Hristu Andrutsos şi teologul predicator Trembelas.

S'a discutat apoi problema vieţii călugăreşti în zilele noastre. Pentru îmbunătăţirea şi înălţarea acestei vieţi s'au adus mai multe hotărâri, ca de exemplu: Introducerea tipografiilor bisericeşti în mănăstiri, întemeierea şcoalelor de agricultură şi apicultură cu scopul precis de a instrui pe călugării fără carte în deprinderea acestor îndeletniciri. Se condamnă viaţa călugărească trăită de indivizi în afară de mănăstiri. De aceea, în viitor se vor lua măsuri pentru îndreptarea răului. Se pretinde de aici înainte observarea canoanelor şi se obligă ca toţi cei ce vor să devină călugări să facă mai întâi trei ani de pregătire pentru intrarea în cinul monahal. In special se va lucra în viitor pentru înălţarea vieţii morale şi intelectuale a călugărilor.

Ceeace a preocupat apoi în măsură mai mare sinodul a fost problema misiunii interne a Bisericii. Societatea de astăzi expusă atâtor crize cade uşor victimă propagandei străine şi îndeosebi curentului comunist, care a început să prindă rădăcini în Grecia.

Biserica socoteşte că e datoria ei să facă tot ceeace poate pentru stăvilirea răului. Pentru combaterea curentelor subversive şi intensificarea activităţii misionare interne s'a instituit, din sinul sinodului, o comisie compusă din patru arhierei, cari vor rămânea timp mai îndelungat în Atena, pentru a studia toate mijloacele şi a lua toate măsurile de îndreptare. Faţă de această problemă guvernul prin reprezentanţii săi a arătat cel mai mare interes. A promis Bisericii tot ajutorul moral şi material pe care îl reclamă o activitate vie şi folositoare. Cărţi de propagandă creştină ortodoxă, reviste, ziare şi alte lucruri se vor pune la dispoziţie Bisericii pentru îndeplinirea hotărârilor luate.

Biserica ortodoxă elenă vrea cu tot dinadinsul să înceapă o viaţă mai bogată în fapte şi rezultate creştine. Pentru noi ceice avem acelaş ideal şi aceeaş credinţă, hotărârile şi năzuinţele Bisericii ortodoxe elene sunt o bucurie. Pr. S. CÂNDEA.

*

INTERNĂ.

ASOCIAŢIA CLERULUI „A. ŞAGUNA" şi-a făcut o frumoasă tradiţie din sărbătorirea după cuviinţă a marilor momente din istoria bisericească şi naţională a neamului. Credincioasă acestei tradiţii, ea nu şi-a uitat nici anul acesta de datoria sa. In mijlocul mizeriei materiale în care se zbate şi'n mijlocul umilirilor de care o învredniceşte recenta cârmuire a „ritmului nou" cu emblema celor trei stele misterioase, preoţimea ortodoxă din cuprinsul Mitropoliei Ardealului şi-a găsit în suflet suficientă energie şi seninătate pentru a comemora la congresul său ţinut la Alba-Iulia în zilele de 24 şi 25 Noemvrie a. c., jumătatea de mileniu împlinită dela sinodul ecumenic efesin (431), 170 de ani dela mucenicia călugărului Sofronie din Cioara, şi 60 de ani de rodnică viaţă ai marelui cărturar şi dascăl Nicolae Iorga.

Congresul dela Alba-Iulia a fost onorat de prezenţa I. P. S. Mitropolit Nicolae, înţeleptul şi neobositul patron al Asociaţiei, a P. S. Episcop I. Stroia, a I. P. C. S. Arhim. Scriban, a dlui col. T. Voinescu prefectul judeţului, Dr. Danil Tecău, primarul oraşului, a d-lui T. Popescu (din partea Societăţii naţionale a femeilor ortodoxe), a dlui M. Ienciu (din partea Ministerului Instrucţiunii şi Cultelor) a Pr. A. Comăna (din partea Asoc. generale a clerului), şi a altor personalităţi de suprafaţă din viaţa noastră bisericească şi culturală. Preoţimea încă a participat în număr impunător.

La slujba sf. Liturghii din dimineaţa zilei prime a congresului a pontificat şi predicat însuşi I. P. S. Mitropolit Nicolae.

Congresul a fost deschis la ora 12 în sala „Caragiale", de preşedintele Asociaţiei Dr. Gh. Ciuhandu, care într'un impresionant discurs a arătat rostul comemorativ-misionar al congresului, subliniând în treacăt şi marile învăţăminte ce se desprind din momentele sărbătorite.

A urmat la cuvânt I. P. S. Mitropolit Nicolae, care într'o strălucită cuvântare a arătat importanţa congresului proiectând lumină deplină asupra căilor pe care trebue să meargă preoţimea noastră în lupta pentru justele ei revendicări şi pentru buna povăţuire a poporului credincios.

Insufleţite cuvinte de urare au rostit apoi reprezentanţii autorităţilor şi ai diferitelor societăţi culturale şi bisericeşti.

La sfârşitul şedinţei s'au trimis telegrame omagiale M. S. Regelui şi dlui prof. N. Iorga.

In şedinţa de după masă prot. I. Duma-Petroşani face elogiul marelui învăţat N. Iorga, pe care, cu prilejul celor 60 de ani de viaţă pusă în slujba neamului îl sărbătoreşte toată suflarea românească; iar preotul P. Borzea îşi citeşte documentatul său referat asupra revendicărilor morale şi materiale ale Bisericii neamului, propunând următoarea moţiune pe care congresul o primeşte cu aclamaţii:

1. Preoţimea Bisericii Neamului din cuprinsul Mitropoliei ardelene, întrunită în Congres, în cetatea stăruinţelor lui Mihaiu Viteazul, adânc convinsă de devotamentul înaltului guvern şi de speciala bunăvoinţă a celui mai ilustru reprezentant al naţiunii române, profesorul Nicolae Iorga, care ca preşedinte de Consiliu şi Ministru al Instrucţiunii publice şi Culte conduce statul în cele mai grele împrejurări, nu numai speciale româneşti ci mondiale, întemeiată pe credinţa nestrămutată a însemnătăţii sale ca factor integral organic al fiinţării şi izbăvirii creştinescului neam românesc, cheamă băgarea de seamă a înalţilor diriguitori, ori cât de luminaţi dar vremelnici, spre a nu pierde din vedere vrednicul sprijin, pe care numai această preoţime cu Biserica şi religia acestui pământ, păstrătoarea de totdeauna a datinilor şi etnicului nostru îl poate îmbia, ca singură corabie de salvare în vremi de clătinări speciale şi generale.

Această preoţime jertfitoare chiamă această băgare de seamă a diriguitorilor politici, mai cu deosebire asupra semnificativei stări de spirit, că azi în ţara noastră nu lipseşte pânea, ci respectul pentru cuvântul lui Dumnezeu şi pentru propoveduitoarea acestui cuvânt: Biserica neamului. De aceea conştientă de ceasul greu prin care trece ţara, ridică cel mai stăruitor glas împotriva jignirilor şi nedreptăţilor cu cari este tratată.

Congresul autorizează Comitetul să se adreseze guvernului pe cale de memorii utilizând materialul care îl avem, precum şi alte împrejurări potrivite scopului nostru.

Autorizează Comitetul a se referi în memoriul său în special la armonizarea salariilor funcţionarilor publici anunţată prin Mesagiul regal, ca preoţimea să fie încadrată în conformitate cu rostul social ce-l are în viaţa neamului, înlăturându-se odată pentru totdeauna nedreptatea jignitoare în care a fost ţinută până azi în baza legilor de tristă amintire ale Statului maghiar. Iar cât priveşte curba de 12% prin care suntem puşi în inferioritate faţă de toate celelalte categorii de slujbaşi, să fie înlăturată prin înscrierea sumei corespunzătoare în bugetul anului viitor, dupăce legea votată în Iulie a. c. pentru repararea acestei nedreptăţi, nu s'a aplicat din lipsă de bani.

Totodată se autorizează Comitetul central a recerca Ministerul Instrucţiunii publice şi al Cultelor, ca să curme nedrep-

tatea în care se țin cântăreții Bisericii ardelene, și să se încadreze în bugetul Statului pentru o salarizare în conformitate cu cântăreții Bisericești din vechea Românie.

2. Având în vedere situația esceptională a Românilor din Săcuime și interesul național ca ei să fie păstoriți cât mai cu grije; având în vedere micimea și sărăcia parohiilor din această regiune ca și din regiunea Munților Apuseni; și având în vedere mizeria materială și greutățile speciale de păstorire a preoților din aceste regiuni, Onoratul Guvern este rugat insistent să binevoiască a lua în buget o sumă corespunzătoare pentru ajutorarea acestor preoți printr'un spor de salar, care li s'a mai dat și altădată.

Seara congresiștii s'au întrunit la festivalul religios din catedrala încoronării, unde păr. Dr. Gh. Ciuhandu, președintele Asociației a ținut o luminată conferință despre mucenicii ortodoxiei românești din veacul al optsprezecelea, iar corul parohiei din A.-Iulia, sub conducerea harnicului protopop A. Baba, a executat, emoționant, câteva cântări religioase.

A doua zi dimineața, congresul discută referatul păr. cons. eparh. Dr. Sebastian Stanca-Cluj asupra înființării fondului de ajutorare a preoțimii. Congresul hotărește înființarea acestui fond în fiecare eparhie. Cotizațiile membrilor (toți preoții) vor fi de 100 Lei lunar. Ajutorul ce-l va da fondul urmașilor preoților decedați va fi de Lei 50.000, plus taxele solvite.

După referatul părintelui I. Bânda-Roșia, asupra raportului dintre Asociația clerului „A. Șaguna" și Asociația generală a clerului, congresul exprimă desideratul federalizării tuturor societăților preoțești într'o asociație generală, care să fie expresia fidelă a întregului cler ortodox român din România-Mare.

După masă congresiștii, în frunte cu I. P. S. Mitropolit au făcut un pelerinaj la mănăstirea din Cioara. La serviciul divin din biserica parohială au asistat și credincioșii din fruntașa obște creștinească păstorită de harnicul preot C. Oancea. Au vorbit înălțător I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, păr. președinte Dr. Ciuhandu și preotul local. Asociația a lăsat la biserică o Sf. Evanghelie, în amintirea pelerinajului la mănăstirea călugărului-mucenic Sofronie.

In felul acesta congresul dela A.-Iulia s'a terminat într'o atmosferă pe cât de religioasă pe atât de impresionantă.

*

CONGRESUL ASOCIAȚIEI GENERALE A CLERULUI, s'a ținut la București în luna Noemvrie, cu participarea unui remarcabil număr de ierarhi, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Miron. S'au discutat revendicările juste ale Bisericii noastre și ale slujitorilor ei și'n concluzie s'a cerut dela Stat un tratament mai

demn şi mai drept faţă de instituţia sacră, cea mai puternică pavăză a rânduielii sociale şi a sănătăţii sufleteşti a poporului nostru.

Congresiştii au avut prilejul fericit de a asculta şi două luminate conferinţe. Una — despre învăţământul religios în şcoalele primare — datorită părintelui diacon şi profesor universitar Haralambie Rovenţa, iar alta — datorită părintelui profesor universitar V. Iordăchescu.

Din cronicile ce s'au scris în presă despre acest congres se desprinde constatarea îmbucurătoare că „Asociaţia generală a clerului" e pe drumul bun al *adevăratelor* sale rosturi.

NECULCE.

NOTE ŞI INFORMAŢII.

BUGETUL Statului a fost votat de Parlament. In mijlocul mizeriei în care a fost adusă preoţimea pe urma neachitării salariilor şi pe urma nenumăratelor curbe cu cari au fost ciopârţite aceste salarii, slujitorii altarelor noastre au totuşi o satisfacţie: La împărţirea ajutoarelor materiale acordate de stat diferitelor culte din România s'a aplicat principiul proporţionalităţii. Un principiu just, înscris şi în constituţie, dar nesocotit până astăzi, în paguba cultului ortodox.

Lupta noastră dusă de ani de zile cu tenacitate, a fost încununată cu izbândă. Ştim: minorităţile religioase, obicinuite cu tratamentul de favoare, vor ţipă — ameninţând cu Societatea Naţiunilor, cu papa, cu revoluţia... Indeosebi fraţii noştri uniţi, cari nu vor mai primi dela stat salarii pentru parohii fără credincioşi, pentru protopopi cu trei parohii, pentru 10 canonici la un „capitlu" şi pentru alte necesităţi inventate. Să le fie de bine. Guvernul să nu se sinchisească, ci să aplice pur şi simplu constituţia. După aproape zece ani de zile — ar fi şi vremea. Chiar dacă s'ar frânge şi câteva cârji episcopale. Pentrucă — în definitiv — dreptatea este mai sfântă decât o cârje episcopală.

*

LUMEA catolică este foarte revoltată pentru foarte puţin arhiereasca faptă a nunţiului papal din Cehoslovacia, Ciriaci, care silise astăvară pe octogenarul şi venerabilul arhiepiscop din Praga, Kordac, să demisioneze din înalta sa funcţie eclesiastică.

Intr'adevăr cazul e revoltător, cu toate că nu este unic în biserica romană.

Nunţiul Ciriaci locuia în acelaş palat cu arhiepiscopul Kordac. Asta-l jena pe trimisul diplomatic al Vaticanului. De aceea nu s'a sfiit să constrângă pe preoţi să-i adune parale dela credincioşi pentru cumpărarea unui palat. Preoţii au făcut ce-au făcut şi au adunat paralele necesare, cumpărând pe seama nunţiului *două* palate: unul la Praga şi altal la Karlsbad şi împodobindu-le cu tot ce se poate realiza ca lux interior. Şi asta într'o vreme de cea mai cruntă mizerie economică.

Se vede că arhiepiscopul Kordac nu s'a dovedit destul de zelos întru adunarea de parale, căci a fost silit să-şi iscălească

demisia. Ceeace a scandalizat nu numai lumea catolică din Cehoslovacia, ci şi din Germania. Ecourile acestui scandal se pot citi în revista catolică germană „Hochland" (Nr. pe Oct. a. c.) şi'n revista protestantă „Die Christliche Welt" (Nr. 22 a. c.). In aceasta din urmă „un preot catolic" scrie, plin de desnădejde, între altele: „Ab omnibus Nuntiis Apostolicis — a Curia Romana — libera nos Domine!" (Scapă-ne, Doamne, de toţi nunţii apostolici — de curia romană!).

*

AGRU-l fraţilor noştri uniţi şi-a ţinut de curând congresul la Orade. Congresul n'a rămas fără ecou în opinia publică. Presa a avut prilejul să comenteze unele declaraţii foarte răsboinice ale oratorilor eclesiastici, cari au ameninţat că dacă guvernul nu satisface revendicările (?) Bisericii unite, slujitorii ei vor trece la acţiuni subversive îndreptate împotriva Statului român. Ameninţările au produs o firească tulburare în presa românească. Mai ales că nu s'a găsit în congres un singur ierarh, care să fi avut prudenţa de a tempera entuziasmul revoluţionar al subalternilor săi.

Numai pe noi nu ne-au surprins aceste declaraţii ameninţătoare. Pentrucă ele se încadrează perfect în tradiţia bisericii „naţionale" a credincioşilor întruniţi la Orade. Biserica unită este mai legată de Statul papei decât de Statul român. Şi congresul AGRU-lui nu este primul caz, din care românul cu judecată limpede să fi putut citi acest paradoxal adevăr.

*

LA încheierea revistei aflăm — nu fără o justificată satisfacţie — că la ordinul autorităţilor mai înalte capela ortodoxă din Sărăsău a fost reaşezată în localul şcoalei, din care fanatismul uniaţilor intoleranţi o aruncaseră pe drumuri. Ceeace înseamnează că protestul unanim al celorce mai cred în dreptate împotriva sacrilegiului dela Sărăsău a fost încununat cu izbânda dreptăţii. Asta-i frumos. Decât satisfacţia nu e suficientă. Vinovaţii sacrilegiului trebuesc pedepsiţi în mod exemplar. Numai astfel cazul dela Sărăsău va oferi o lecţie pentru toţi ceice în viitor s'ar mai încumeta să-şi spurce sufletul şi mânile cu fapte ca cele puse la cale de prefectul uniat Flaviu Jurca.

*

FĂCÂND cronica recentului congres al Asociaţiei generale a clerului, unele gazete şi reviste au remarcat, nedumerite, absenţa reprezentanţilor preoţimii ardelene. Intr'adevăr preoţimea din Ardeal nu a participat la congresul dela Bucureşti. Vina — totuşi — nu este a ei. Ci a unor împrejurări mai vechi sau mai nouă.

Aşa, de-o pildă, acum doi ani un reprezentant al Asociaţiei clerului „A. Şaguna", care apăra o cauză bisericească în faţa

congresului Asociaţiei generale, n'a fost lăsat să vorbească. Şi a tras consecinţele: nu s'a mai dus la congresul Asociaţiei generale, dupăcum nu s'au mai dus nici alţi ardeleni. Ca să nu mai supere pe nimeni.

Alta: Astă iarnă Biroul central al Asociaţiei Clerului „A. Şaguna" publicase un comunicat prin care arată că preoţimea din Ardeal nu poate felicita conducerea Asociaţiei generale dela Bucureşti pentru acţiunea întreprinsă cu scopul desorganizării aparatului misionar şi administrativ al Bisericii, prin amputările bugetare pe cari această conducere le recomanda Ministerului. Comitetul central al Asociaţiei generale a răspuns printr'un comunicat jignitor, în care biroul central al Asociaţiei „A. Şaguna" era numit „anonim", „intrus" etc. — tot atribute cari nu aveau darul să ispitească preoţimea ardeleană a merge la congresele bucureştene.

A treia: Aceeaş conducere a Asociaţiei generale a avut grija ca invitarea adresată Asociaţiei Clerului „A. Şaguna" pentru participarea la ultimul congres din Bucureşti să nu sosiască la Arad decât în ajunul congresului.

Iată deci motivele pentru cari preoţimea din Ardeal a fost absentă dela congresul Asociaţiei generale. Nădăjduim însă că oameni-şi vor da seama odată, că numai o colaborare în desăvârşită armonie a preoţimii din întreaga ţară va fi în stare să ducă la închegarea acelei Asociaţii generale a clerului care astăzi, durere, încă nu există, dar pe care preoţimea din Ardeal o doreşte din tot sufletul, dupăcum a dovedit-o şi în recentul ei congres dela Alba-Iulia.

*

DIN cuvântul rostit de Păr. *Dr. Gh. Ciuhandu*, preşedintele Asoc. „A. Şaguna" a Clerului din mitropolia Ardealului, la întrunirea din 24 Sept. a. c., la Lipova, a preoţilor din secţia Arad a acelei Asociaţii:

Vrând eu să răspund numai unui salut, n'o să vă reţin îndelung; totuşi, nu pot să nu accentuez — tocmai la Lipova — că aici încă a acţionat, aproape 200 ani deatunci, în chip profetic, un mare om, călugărul Visarion, care trecând pe la Lipova în Ardeal şi până la Sălişte, a zădărnicit cea mai mare răsturnare sufletească a vremii de atunci, propaganda catolică susţinută cu bani şi cu mijloace silnice.

Da, suntem pe urmele profetice ale lui Visarion, despre care ştie istoria noastră bisericească atât că a fost în această privinţă un personaj merituos pentru ortodoxie; — dar nu ştia până acum, că intervenţiei lui are de a-i mulţumi, nu numai Lipova de atunci ci şi episcopia Aradului, integritatea turmei ortodoxe a Românilor din Lipova şi din dreapta Murăşului.

Se ştia până acum atâta doar, că Visarion călugărul, în trecerea pela Lipova, la 1744 a ridicat pe lângă acest opid, pe o colină, o cruce lângă un izvor, căruia i se atribuia putere vindecătoare, la care veneau dreptcredincioşii; şi că Consiliul locotenenţial regal din Pojon a luptat aprig împotriva acestei cruci. Iar acum, am plăcerea să Vă dau un amănunt caracteristic, găsit în arhiva judeţului Arad. Mai bine de un an a ţinut lupta Consiliului locotenenţial împotriva crucii dela Lipova. Atunci, în anul 1745, interveni şi comitatul Aradului, prin măsuri drastice de reprimare a resistenţei ortodoxe. In acel an adecă, congregaţia comitatensă, întrunită în opidul Zărand, enunţă, că fie care pelerin, care ar mai merge la crucea din Lipova, să fie bătut cu 100 lovituri de biciu; şi dacă şi după aceasta s'ar mai încumeta să treacă Murăşul, să fie globit, pentru fiecare dată, cu câte 12 florini Rhenensi.

Eu socotesc, că e datoria noastră, să ne oprim pe o clipă la acest moment, cu cuget mulţumitor, îndreptat către memoria călugărului Visarion, care de sigur, numai a consolidat rezistența ortodoxă în acest centru. Şi luând aminte, că umblăm pe urmele lui, să ne îmbărbătăm la munca de apărare a credinţei şi a sufletului poporului nostru, asupra cărora se descarcă azi legheon de primejdii în cele duhovniceşti şi sociale.

Da, să mergem, aici, pe urmele lui Visarion, după cum, cam peste o lună, congresul general al Asociației Clerului „A. Şaguna", ce se va întruni la Alba-Iulia, va aduce prinos altui călugăr luptător, Sofronie dela Cioara, care a continuat şi dus la izbândă, la 1761, acţiunea ortodoxă de desrobire religioasă culminând în două fapte mari: sinodul dela Alba-Iulia şi menţinerea unui episcop ortodox pentru Ardeal.

Da, fraţilor, e timpul suprem să căutăm din adins urmele profeţilor ortodoxiei noastre; să umblăm în căile lor cu râvna sfântă, ce ei ne-au pilduit-o. Să ne îmbărbătăm pe noi şi obştea creştinească, de a face afront puternic ispitelor, cari niciodată în trecutul nostru n'au fost aşa de grele şi de multe, ca tocmai azi, când atâtea influenţe ne subminează nu numai sufletele şi credinţa, ci şi temeliile statului român.

•

OCT. GOGA a împlinit zilele trecute cincizeci de ani de viaţă. O jumătate de veac de luptă năpraznică pentru izbânda marilor idealuri ale neamului românesc. Ţara întreagă îl sărbătoreşte cu un elan unanim pe cântăreţul pătimirii noastre, pe profetul biruinţelor noastre.

Il sărbătoreşte Parlamentul a cărui tribună a cinstit-o şi o cinsteşte cu o competenţă de fond şi o eleganţă de formă fără precedent; îl sărbătoresc literaţii, în împărăţia cărora este cel mai autentic cetăţean; îl sărbătoresc instituţiile culturale pe cari le-a cinstit şi condus cu scrisul său; îl vor sărbători şcoalele pentru

învăţătura de credinţă şi cultură şi jertfelnicie, pe care viaţa lui O. Goga o va îmbia totdeauna tinerelor vlăstare ale neamului. Il sărbătoresc ostaşii, cari au intrat în învolburarea luptei pentru întregirea neamului — cu entuziasmul desprins din poezia lui O. Goga, cântată în marş ostăşesc. Il va sărbători Biserica, al cărei credincios luptător este, cu preoţimea ei, al cărei apărător a fost în toată bună vremea. Il sărbătoresc tinerii, a căror iubire a cântat-o; îl sărbătoresc bătrânii, a căror înţelepciune a tâlcuit-o. Il sărbătoreşte un neam întreg, mântuit prin crezul naţional pe care cu trâmbiţă de-aramă l-a vestit O. Goga trei decenii.

Dumnezeu să-i răsplătească cu izbândă desăvârşită toate strădaniile şi să-l binecuvinte cu viaţă îndelungată, pentru mărirea ţării pe care a slujit-o, luptând, o jumătate de veac.

N. C.

*

IN anul acesta s'a ţinut la Dresda cel dintâi congres de psihoterapie. Bărbaţi cu renume mondial, doctori pentru vindecarea suferinţelor trupeşti şi sufleteşti s'au întrunit ca să discute, care ar fi calea cea mai potrivită, pe care mergând omul, ar putea scăpa de dureri şi anume de cele mai îngrozitoare dureri, cari sunt cele sufleteşti şi cari distrug şi trupul. Este semnificativ să auzi din gura unui medic savant sfatul către colegii săi, de a-şi da toată silinţa să scoată pe pacient din neliniştea sa pământească şi să-l convingă de binefacerile „liniştei întru Dumnezeu". — In cuvântarea sa despre: „Preot şi medic" un renumit profesor spune între altele următoarele: „Concepţia psihologică s'a schimbat îndreptându-se din lumea instinctelor întunecoase spre lumea mai senină a sufletului, care cuprinde formele de manifestare ale vieţii instinctive trupeşti, dar şi ale energiei divine. Psihoterapia numai zmulgându-se din ghiarele magiei şi ale unei patologii pur sexuale va putea servi scopul său înalt, vindecarea sufletului".

Iată cum dau mâna două lumi în aparenţă duşmane: ştiinţa medicală şi păstorirea sufletească. La acest congres al reprezentanţilor ştiinţei medicale s'a ajuns la convingerea, că un medic, care vrea să păstreze un an vieţii, trebue să apropie pe bolnavul său de adevăratul izvor al vieţii, care este Hristos, pentrucă El este în veci cel mai mare „doctor al sufletelor şi al trupurilor noastre". Dr. N. T.

Sumarul „Revistei Teologice" pe anul 1931

I. Studii și articole.

II. Mişcarea literară (dări de seamă).

IV. Cronici.

IV. Diverse.